

ПАСЛЯ ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ ПІЯНІСТА МІКАЛАЯ ПЯТРОЎА

НАТАЛЕННЕ ЭНЕРГІЯЙ АД КУЛЬТУРЫ

У сакавіку прэзюсерскі цэнтр "Клас-клуб" падарыў мінчанам свята: у Мінску іграў Моцарта Мікалай Пятроў.

Чароўная музыка ў віртуозным выкананні нараджае ў душы адчуванне дасканаласці і прымірае з сабою. З навакольным светам сёння прымірыць не ў сілах нават спалучэнне Моцарт — Пятроў.

Гледзячы на тое, як іграе Пятроў, разумеш, што ў артыста з музыкай існуюць свае, глыбока асабістыя адносіны, між імі гадамі ідзе бясконцы дыялог пра сваё, а мы, простыя людзі, павінны быць шчаслівымі, што нам дазволена прысутнічаць пры гэтым вялікім таінстве.

Прэс-канферэнцыя маэстра, што адбылася пасля канцэрта, аказалася бліскучым працягам гэтага свята, а меркаванні і думкі Мікалая Пятрова могуць зацікавіць нават вельмі далёкіх ад музыкі людзей.

— Па чутках, апошнім часам вы жывяце ў сваім доме за горадам...

— Вы ведаеце, у мяне з жыллём поўны парадак, я купіў кватэру Юрыя Андропова. Думаю, што гэта не самая дрэнная кватэра ў Маскве, але я там ні разу не начаваў і жыву ў сваім доме, які размешчаны за сорок кіламетраў ад цэнтра горада. У які б час я ні вярнуўся ў Маскву, я адразу еду на дачу, а дома, у сваёй кватэры, я толькі некалькі разоў адпачываў перад канцэртамі. Я туды прыязджаю нібы ў госці і атрымліваю ад гэтага задавальненне.

— Вы неяк казалі, што дом выратаваў вас ад эміграцыі. Ці было ў вас жаданне пакінуць Расію?

— У маім жыцці быў перыяд поўнай бязвыхаднасці, калі я не бачыў ніякага прасвету. Пяць гадоў я быў невыязным... Нічога асаблівага ў гэтым не бачу, у мяне той перыяд быў яшчэ не самым доўгім, таму што ў некаторых маіх калег ён працягваўся па восем-дзесяць гадоў. Нехта зламаўся і паехаў, а я проста так палюбіў гэтае месца, мой дом, што мне не

захацелася аддаваць яго камунікам. Вось, уласна, і ўсё...

— Дзе вы сёння больш камфортна сябе адчуваеце на гастролях — у СНД ці за мяжой?

— Што тычыцца бытавога камфорту, то ён сёння маецца паўсюль. Калі ж гаварыць пра духоўны камфорт, то поўная зала ў сытай багатай Швейцарыі ці патрыярхальнай Англіі — абсалютна нармальна з'ява. А вось калі гэта адбываецца ў краіне, дзе зарплаты хапае на два білеты, і калі не гарыць святло, не ходзіць транспарт і не выплачваюць зарплату, а людзі ўсё роўна прыходзяць слухаць Моцарта, то для мяне гэта асабліва дорага. Я лічу сябе проста абавязаным хоць неяк дапамагчы маім суайчыннікам, таму што думаю: сёння людзі ходзяць на канцэрты не толькі, каб слухаць Моцарта, але каб набрацца энергіі ад культуры, мастацтва, якая дапамагае пераадоляць няшчасці, што зваліліся на ўсіх нас.

— Хто ваш любімы кампазітар, які ваш любімы твор?

(Заканчэнне на 7-й стар.)

МАЙСТАР

Уладзімір Гапеенка — майстар, прызнаны па ўсёй нашай краіне. Са сваіх 59 гадоў жыцця пляценнем з лазы займаецца больш за 50. Родам ён з Дубровеншчыны, з невялікай вёскі Германь. Пасля вайны ў ёй, як і паўсюль, галадалі, і таму ледзь не ў кожнай хаце плялі бабы кашы, кашолкі, карзіны на любы фасон і памер і збы-

валі ў Дуброўне. Валодзя Гапеенка хутка прыхваціўся да справы і многім заступіў дарогу.

Сёння яго вырабы, па-мастацку прывабныя і па-гаспадарску карысныя, распрадаюцца на выставах і кірмашах, на якія У. ГАПЕЕНКА (на здымку) атрымлівае запрашэнні з розных гарадоў.

Фота Віктара СТАВЕРА.

БЕЛАРУСЫ ЗАМЕЖЖА

СУСТРЭЧА Ў «СЬВІТАНКУ»

Доктар медыцынскіх навук Сяргей КУЗНЯЦОЎ і народная лекарка Любоў МІРОНАВА ў "Сьвітанку".

Сёлета ў першы сакавіцкі дзень у канферэнц-зале Дома АНКТЛ, дзе размяшчаецца Латвійскае таварыства беларускай культуры "Сьвітанак", адбылася цікавая сустрэча беларусаў Рыгі з сваімі знакамітымі суродзічамі — народнай лекаркай Любоўю Міронавай і вучоным медыкам Сяргеем Кузняцоўм.

Яшчэ не так даўно знахараў, ці, як іх цяпер называюць, народных лекараў, не прызнавала не толькі афіцыйная медыцына, але і ўлада. Гэтыя таленавітыя самародкі ў савецкі час моцна праследаваліся. Лячыць людзей сваімі зёлкамі, біяэнергетыкай, словам Божым прыходзілася ім падпольна, тайна ад уладаў.

(Заканчэнне на 5-й стар.)

АСАЦЫЯЦЫЯ AIESEC У БЕЛАРУСІ

ПРАЦУЕМ І ВУЧЫМСЯ Ў ІМЯ АГУЛЬНАЙ БУДУЧЫНІ

Прадстаўніцтва асацыяцыі AIESEC у канцы красавіка святкуе свой юбілей — 5 гадоў працы на Беларусі.

AIESEC — не біржа працы, не камерцыйная і не палітычная арганізацыя. Гэта міжнародная асацыяцыя студэнтаў і маладых спецыялістаў у галіне эканомікі і кіравання. Заснаваная ў 1948 годзе ў Стэкгольме, сёння яна аб'ядноўвае каля 87 тысяч чалавек з 89 краін. Па ўсім свеце актыўна працуюць больш як 850 яе прадстаўніцтваў. Дарэчы, 53 працэнты вышэйшага кіруючага складу буйнейшых сусветных кампаній у свой час прайшлі падрыхтоўку і навучанне ў AIESEC. "Адтуль" выйшлі такія вядомыя асобы, як адзін з прэзідэнтаў Злучаных Штатаў Амерыкі Джон Кенэдзі, Чарльз — прынц Уэльскі Каралеўства Вялікабрытаніі, сённяшні прэзідэнт Рэспублікі Польшча Аляксандр Квасьнеўскі...

На міжнародным узроўні з асацыяцыяй супрацоўнічаюць многія буйныя шырока вядомыя кампаніі. Асноўная мэта існавання гэтай арганізацыі фармулявана ў яе канстытуцыі наступным чынам: "...садзеінічаць развіццю нацыянальных эканомік краін-

(Заканчэнне на 3-й стар.)

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

Я. ПРЫМАКОЎ У МІНСКУ

7 красавіка ў Мінск прыбыў міністр замежных спраў Расійскай Федэрацыі Я. Прымакоў. З ім сустрэўся Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка. Каля дзвюх гадзін працягваліся іх перагаворы сам-насам. Як заявіў Прэзідэнт, за гэты час была праведзена вялікая работа, адбыліся кансультацыі з Масквой, узгоднены падыходы да многіх праблем. Паводле яго слоў, перагаворы яшчэ раз пацвердзілі, што невырашальных пытанняў паміж Беларуссю і Расіяй няма.

Але самым вялікім дасягненнем гэтых перагавораў, падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка, стала ўзгадненне Статута Саюза Беларусі і Расіі, у якім улічаны на сто працэнтаў пазіцыі дзвюх дзяржаў.

“Візіт Яўгена Прымакова ў гэты крытычны для народа Беларусі момант вельмі важны”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Калі 90 з лішнім працэнтаў беларускага грамадства заўсёды ставіліся да расіян як да братоў, то апошнім часам у выніку масіраванай ідэалагічнай барацьбы такая думка крыху падарва-

на. Я вельмі баюся страціць адноўленыя за апошнія тры гады добрыя адносіны паміж нашымі народамі”.

Кіраўнік расійскага Міністэрства замежных спраў таксама ацаніў перагаворы з Прэзідэнтам Беларусі як вельмі плённыя. Пазіцыя

Масквы, ды і Мінска, паводле яго слоў, заключаецца ў тым, каб максімальна зблізіць два народы з улікам іх інтарэсаў.

“Мы ўтвараем Саюз, які з’яўляецца цяпер інтэграцыйным аб’яднаннем дзвюх суверэнных дзяр-

жаў. Але інтэграцыйным аб’яднаннем глыбокім. І гэта аб’яднанне будзе самым сур’ёзным чынам уздзеянча на сітуацыю, у тым ліку эканамічную”. — сказаў Яўген Прымакоў. НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы.

цыстэрны і выкід газу ў атмасферу паставілі б пад пагрозу жыцці жыхароў раённага цэнтра.

Сапёрам, якія прыбылі з Мінска, удалося вывесці бомбу ў закінуты кар’ер, размешчаны за 10 кіламетраў ад Кобрына, і там узарваць. Паводле слоў відавочцаў, варонка, якая ўтварылася ў выніку выбуху, мела 4 метры ў даўжыню і 8 у глыбіню.

АДУСЮЛЬ ПАКРЫСЕ

ПАДПІСАНЫ ў Міністэрстве знешніх эканамічных сувязей Беларусі пратакол рабочай сустрэчы з дэлегацыяй Калінінградскай вобласці Расіі галоўнай мэтай мае стварэнне беларускага нацыянальнага марскога флоту. Прадгледжваецца таксама стварэнне сумеснай рыбалоўнай кампаніі.

БЫЛІ міністр абароны Беларусі генерал Леанід Мальцаў прызначаны першым намеснікам начальніка штаба па каардынацыі ваеннага супрацоўніцтва дзяржаў Садружнасці. Як вядома, некалькі месяцаў назад Мальцаў быў звольнены Прэзідэнтам Беларусі з пасады міністра нечакана — на юбілейным вечары Мінскага медыцынскага інстытута нібыта на “злоўжыванне” спіртным.

ТОЛЬКІ за мінулы год у Ляхавіцкім раёне на Брэстчыне прыцягнуты да адказнасці за ўжыванне спіртных напояў і з’яўленне ў п’яным выглядзе ў грамадскіх месцах 103 падлеткі. 32 пастаўлены на прафілактычны ўлік у інспекцыі, 6 — у наркалагічным кабінэце раённай паліклінікі.

ЧАЦВЁРА дзяцей набылі сёлета бацькоў у Барысаве. Летась тут было ўсыноўлена 32 хлопчыкі і дзяўчынкі. Сіроты трапляюць у асноўным у бяздзетныя сем’і. Толькі ў барысавіцкім Доме немаўляці чакаюць сваіх татаў і мамаў больш за 100 малых да трох гадоў. А колькі сірот яшчэ ў дамах дзіцяці, школах-інтэрнатах...

ЛАЎРЭАТАМ прэміі Усеагульнай Канфедэрацыі прафсаюзаў 1996 года за дасягненні ў мастацкай творчасці, захаванне традыцый народнага мастацтва стаў заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь, мастацкі кіраўнік узорнага вакальна-харэаграфічнага ансамбля “Камарыкі” Палаца культуры Наваполацкага аб’яднання “Нафтан” Чэслаў Клячко. “Камарыкі” паспяхова выступілі на Першым міжнародным фестывалі мастацкай творчасці народаў СНД у чэрвені мінулага года ў Санкт-Пецярбургу.

2 КРАСАВІКА 1997 года Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь увёў у абарачэнне памятную сярэбраную манету вартасцю 20 рублёў. Выпуск манеты прымеркаваны да гадавіны ўтварэння супольнасці Расіі і Беларусі.

БЕЛАРУСКАЯ асацыяцыя журналістаў накіравана на імя Генеральнага пракурора Беларусі Алега Бажэлкі ліст, у якім выкладзены факты шматлікіх затрыманняў і збіванняў журналістаў работнікамі міліцыі ў час правядзення ў Мінску масавых акцый пратэсту, якія праводзіліся апазіцыяй.

ГАСЦІНЦУ міжнароднага класа хутка пачне будаваць у Мінску амерыканская фірма “Біпдзінг дызайн асошыятс архітэктс”. 26-павярховы будынак вырасце на вуліцы Старавіленскай. Агульны кошт будаўніцтва складзе каля 30 мільёнаў долараў.

3 УЛАСНЫХ радовішчаў Беларусі забяспечвае гадавую вытворчасць каля 2 мільёнаў тон нафты, 2,7 мільёна тон калійных угнаенняў, 4 мільёны кубаметраў будаўнічага каменю.

ЛІНІІ па вытворчасці натуральных і папярдне тэрмічна апрацаваных кансерваў будуць устаноўлены на Браслаўскім кансервава-гароднінасушыльным заводзе. Рашэнне аб перапрацоўцы ў Браславе да 10-тысяч тон марской рыбы ў год прынята па прапанове незалежных экспертаў з Латвіі, адкуль будзе “прыплываць” сыравіна.

Пераарыентацыя прадпрыемства дазволіць стварыць у Браславе 200 новых рабочых месцаў, а да стала беларускай кожныя суткі пастаўляць 125 тысяч бляшанак прадукцыі з марской рыбы.

ВЯСНА СЯЛЯНСКАЯ

Хаця красавік сёлета выдаўся халодны, але вясну нішто не стрывае. Як нічо не спыніць кругаварот вечных сялянскіх клопатаў. Найпершы з іх у гэтую пару — сяўба. Як заўсёды, яна пачынаецца з Брэстчыны.

На сяўбе яравых у калгасе “Кастрычнік” Іванаўскага раёна з поспехам прымяняюцца эканамічныя сямлі СПУ-6 вытворчасці лідскіх машынабудаўнікоў. Іх выкарыстанне дазваляе скараціць тэрміны работ і абысціся аптымальнай колькасцю насення.

НА ЗДЫМКУ: у рабоце — шыроказахватная сямля дакладнага высеву СПУ-6 вытворчасці “Лідсельмаш”.

ГРАМАДСКІЯ АПЫТАННІ

АГУЛЬНАЯ БУДУЧЫНЯ

Больш чым палова апытаных жыхароў Беларуска-польскага пагранічча лічаць, што аб’яднаць людзей розных нацыянальнасцей, якія жывуць у адной дзяржаве, можа агульная будучыня.

У лютым-сакавіку гэтага года вучонымі аддзела сацыялогіі культуры Інстытута сацыялогіі Акадэміі навук Беларусі ў Брэстскай і Гродзенскай абласцях рэспублікі (беларуска-польскае пагранічча) было праведзена сацыялагічнае даследаванне, нацэленае на вывучэнне, аналіз нацыянальных працэсаў у Беларусі. Тысячы рэспандэнтаў было прапанавана адказаць на пытанне: “Існуе меркаванне, што ў вашай вобласці маюць месца адносіны непрыязнасці да нацыянальных меншасцей. Калі гэта так, то адкуль яны ўзнікаюць?” Адна трэць прадстаўнікоў (34 працэнты) абедзвюх абласцей Беларусі адказалі, што “з цяжкасцей штодзённага жыцця”; кожны пяты (21 працэнт) — з “пачуцця крыўды, якую перажылі беларусы з боку іншых нацый”. 14 працэнтаў апытаных звяртаюць увагу на адрозненні ў рэлігіі і звычках. Адзін з дзесяці рэспандэнтаў папракнуў прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей у самаізаляцыі.

Як паведаміла БелаПАН кіраўнік сацыялагічнага даследавання, доктар сацыялагічных навук Ванда Русецкая, апрача фактараў, што раз’ядноўваюць нацыі, падчас апытання была зроблена спроба высветліць і кансалідуруючыя элементы. На пытанне: “Што, па-вашаму, можа трымаць аб’яднаць людзей розных нацыянальнасцей, якія жывуць у адной дзяржаве?” больш чым палова (53 працэнты) рэспандэнтаў адказалі: “Агульная будучыня”. 39 працэнтаў апытаных указалі на эканамічныя інтарэсы; кожны чацвёрты (24 працэнты) — на агульнае гістарычнае мінулае.

СЭРВІС ДЛЯ ДЫПЛАМАТАЎ

Магазін бяспшліннага гандлю для замежных дыпламатычных прадстаўніцтваў, акрэдытаваных у Беларусі, пачаў функцыянаваць у Мінску. На цырымоніі яго адкрыцця, якая адбылася ў комплексе “Дразды”, прынялі ўдзел кіраўнікі шэрагу замежных дыпламатычных прадстаўніцтваў.

У магазіне “Дзюці фры” (а менавіта пад гэтай назвай яны шырока вядомыя ва ўсім свеце) прадстаўлена высакаякасная прадукцыя вядомых фірм і кампаній, якая прапануецца дыпламатычным агентам і консульскім службовым асобам, акрэдытаваным у Беларусі, для асабістага карыстання або спажывання. Продаж тавараў у магазіне ажыццяўляецца пры прадаўжэнні дыпламатычнай, консульскай або акрэдытацыйнай карткі Міністэрства замежных спраў Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: магазін для дыпламатаў у “Драздах”.

МЕРКАВАННІ ПЕРШЫХ АСОБ

САЮЗ БЕЛАРУСЬ — РАСІЯ

Рэакцыя краін СНД на расійска-беларускі дагавор неадназначная. Дыяпазон меркаванняў шырокі: ад поўнага непрыняцця да маўклівай абыякавасці.

Так, калі Леанід Кучма выказаў неўразуменне, назваўшы Саюз “нонсенсам”, які вядзе да развалу СНД, то на другі дзень МЗС Украіны заявіла, што разглядае гэтую справу як “рэалізацыю суверэннага права кожнай краіны” на падпісанне падобных дагавораў.

Прэзідэнт Малдавіі Пётр Лучынскі лічыць, што дагавор умацуе інтэграцыйныя працэсы ў СНД, выведзе Расію і Беларусь на “больш цесны ўзровень” і што “гэта добра, калі Садружнасць будзе на двухбаковай аснове”.

Лявон Тэр-Петрасян, прэзідэнт Арменіі, абмежаваўся стандартнай фармулёўкай. У інтэр’ю “Известиям” ён сказаў, што гэта “справа дзвюх суверэнных дзяржаў — ісці ці не ісці на аб’яднанне”. У даным выпадку, калі такі Саюз адбудзецца, “Арменія будзе яго толькі вітаць”.

Эдуард Швэрднадзе (Грузія), які ў выпадках з юбілеем СНД, даволі абыякава паставіўся да дагавора. На яго думку, тут можна знайсці і станоўчыя, і адмоўныя моманты ў залежнасці ад таго, як гэта адаб’ецца на добрабыць Грузіі. Пакуль ніяк.

Гейдар Аліеў (Азербайджан) таксама не абазначыў з усёй яснасцю сваіх адносін да зліцця дзвюх славянскіх дзяржаў. Але па яго ранейшых выказваннях можна зразумець, што ён ставіцца да гэтага насцярожана, лічычы дагавор “заўчасным”.

Салармурат Ніязуў, падкрэсліваючы нейтралітэт Туркменіі, заняў чакальную пазіцыю і вырашыў паглядзець, што атрымаецца з “Саюза дзвюх”. Туркменбашы толькі сказаў, што падтрымае ўсе намаганні, калі яны “ідуць на карысць народаў Садружнасці”.

Нурсултан Назарбаеў, прэзідэнт Казахстана, лічыць, што двухбаковыя кантакты — гэта добра, але для “дзяржавы вышэй за ўсё нацыянальныя інтарэсы”.

Іслам Карымаў (Узбекістан) яшчэ ў Маскве выказаў свае адносіны да падзеі фразай: “Не трэба нас цягнуць назад у Саюз”. На яго думку, у Садружнасці няма месца ні федэрацыям, ні канфедэрацыям.

Эмамалі Рахмонаў (Таджыкістан) адназначна падтрымаў дагавор, выказаўшы надзею, што калі-небудзь да яго далучацца і іншыя краіны СНД.

Аскар Акаеў (Кіргізія), відаць, яшчэ не вызначыўся. Ні ў Маскве, ні ў Бішкеку не ўдалося даведацца пра яго пазіцыю, хаця дыпламаты там і тут мяркуюць, што кіргізскі прэзідэнт будзе хутчэй “за”, чым “супраць”.

ШЧАСЛІВЫ ВЫПАДАК

АБЯСШКОДЖАНЫ БОЕПРЫПАС

У ноч на 9 красавіка падраздзяленне сапёраў абясшкодзіла авіяцыйную бомбу часоў Вялікай Айчыннай вайны ў Кобрынскім раёне на Брэстчыне. Бомба ляжала непадалёку ад верталётнай пляцоўкі, куды павінен быў прыляцець Прэзідэнт Лукашэнка.

Боепрыпас быў выяўлены вечарам 8 красавіка экскаватаршчыкам.

Як паведамілі Інтэрфаксу ў праваахоўных органах Беларусі 100-кілаграмавая бомба, што праляжала ў зямлі больш як 50 гадоў, была асначана даўма ўзрывальнікамі, якія не спрацавалі ў момант падзення на зямлю, аднак маглі здэтаніраваць у любы момант. Калі б бомба ўзарвалася на месцы, дзе была выяўлена, то, на думку спецыялістаў, маглі быць разбураны размешчаныя паблізу два жыллыя дамы і прамысловое прадпрыемства, на якім захоўвалася 16 тон аміяку. Разбуранне

ПРАЦУЕМ І ВУЧЫМСЯ Ў ІМЯ АГУЛЬНАЙ БУДУЧЫНІ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

членаў, дапамагаць развіццю і ўмацаванню партнёрскіх узамнаадносін паміж імі; забяспечваць пастаянны рост прафесіяналізму кіруючага звяна праз свабодны абмен інфармацыяй і вопытам між краінамі».

Адным з асноўных накірункаў дзейнасці асацыяцыі з'яўляецца міжнародная праграма стажыровак. У мінулым годзе ўдзельнікам праграмы сталі больш 8 тысяч чалавек з 89 краін. Любая фірма з краіны-члена з яе дапамогай можа заказаць сабе на працу кваліфікаванага замежнага спецыяліста.

Тэматычныя праграмы AIESEC умоўна можна падраздзяліць на глабальныя і неглабальныя. Што да глабальнай праблемы, то на пэўны перыяд часу выбіраецца асноўная тэма, на якой і канцэнтруецца дзейнасць арганізацыі па ўсім свеце. Так, у 1978—1980 гадах распрацоўвалася тэма «Міжнародны гандаль», у 1980—1982 — «Энергія — элемент сусветнай эканомікі», 1987—1989 — «Да глабальнай эканомікі: час кааперацыі». А глабальная тэма на 1996—2000 гады гучыць так: «Узаемазалежнасць — працуем і вучымся ў імя агульнай будучыні» і ўключае ў сябе такія падтэмы, як сацыяльная адказнасць карпарацый, прадпрыемальніцтва, праблемы развіцця інфармацыйнага грамадства, вышэйшая адукацыя і навучанне і міжкультурнае ўзаемаразуменне. Акрамя гэтага, ёсць неглабальная праграма і шматлікія камерцыйныя праекты.

Прадстаўніцтва AIESEC у Беларусі існуе на базе Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта з 1992 года. За пяць гадоў нашым лакальным камітэтам была праведзена значная колькасць праектаў самага рознага профілю, а сярод партнёраў — Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь, Аўдытар-

ская палата, кампаніі Fico, PUSHE-інвест, Bel Com Datol і іншыя.

Так, у сакавіку 1993 года быў праведзены міжнародны семінар «7+1», які тычыўся стану валютна-фінансавай сістэмы Беларусі і краін СНД. У семінары ўдзельнічалі прадстаўнікі нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, Міжнароднага валютнага фонду, Акадэміі навук Беларусі і іншых арганізацый. У маі 1993-га мінскі лакальны камітэт сумесна з лакальным камітэтам г. Манрэал (Канада) ажыццявілі праект «Даследаванне магчымасцей інвестыцый у эканоміку Беларусі». У лістападзе таго ж года прайшоў міжнародны семінар «Аўдыт-93», прысвечаны развіццю аўдытарскіх службаў у рэспубліцы. На семінары выступалі прадстаўнікі Міністэрства фінансаў, Аўдытарскай палаты і шматлікіх аўдытарскіх кампаній. У красавіку 1994-га — канферэнцыя «Праблемы прыватызацыі ў Рэспубліцы Беларусь» з удзелам Міндзяржамаэмаі, інвестыцыйнага фонду «Народны капітал» і інш. Цікавы семінар быў праведзены і вясной мінулага года — «Адкрытая сістэма для офісаў, банкаў, прадпрыемстваў». Сярод удзельнікаў былі такія вядомыя ў рэспубліцы фірмы, як BelABM, BelHard, Bel Com Datol. Семінар праводзіўся для патэнцыяльных спажывцоў навінак камп'ютэрнага рынку: прадстаўнікоў банкаў, фінансавых кампаній, міністэрстваў.

Найбольш цесныя сувязі беларускае прадстаўніцтва AIESEC падтрымлівае з аддзяленнямі асацыяцыі па краінах СНД, а таксама Швейцарыі і Германіі. Што да апошняй, то на стажыроўку ў Германію за 1995—1996 гады выехала 16 беларускіх студэнтаў, а чарговы сумесны беларуска-германскі праект «Bissnes Contact-97» запланаваны на жнівень-верасень гэтага года. А ўсяго на стажыроўкі за гэтыя пяць гадоў было адпраўлена каля 30 студэнтаў і маладых

спецыялістаў. Прынята з-за мяжы — 10. Пры гэтым 2/3 з іх за апошні час. Праўда, яшчэ і сёння пэўныя цяжкасці пры рэалізацыі міжнародных праграм стварае візавы рэжым нашай краіны.

І яшчэ адзін эфектыўны накірунак дзейнасці мінскага камітэта AIESEC — правядзенне комплекснай праграмы «Дзень кар'еры», накіраванай на прадастаўленне маладым людзям магчымасці вызначыцца на рынку працы рэспублікі, пазнаёміцца з патрабаваннямі, што прад'яўляюць кампаніі-наймальніцы. Акрамя таго, моладзь можа непасрэдна кантактаваць са спецыялістамі кампаній, дамоўціцца аб працы ці праходжанні практыкі. Вынікі анкетавання студэнтаў заносіцца ў банк даных, так што фірмы маюць магчымасць карыстацца гэтай інфармацыяй пры адборы патрэбных ім спецыялістаў. Так, пасля чарговага Дня кар'еры, што праходзіў у чэрвені мінулага года, працоўныя месцы для маладых спецыялістаў прадаставілі фірмы «Дыфор», «Лагамарк», Мінскі транзітны банк і кампанія «МакДональдс». Дарэчы, колькасць беспрацоўнай моладзі на той час складала 46 працэнтаў ад агульнага ліку зарэгістраваных беспрацоўных. І наўрад ці ўсе гэтыя людзі не змаглі знайсці працу таму, што былі зусім нікому не патрэбнымі. Хутчэй за ўсё, лічаць у AIESEC, праблема ў тым, што мы проста не ўмеем шукаць працу. Таму AIESEC і стараецца дапамагчы кожнаму ўсвядоміць, чаго ён дакладна хоча і што можа рабіць, знайсці сваё месца на рынку працы. Бо кожны чалавек сам па сабе унікальны, і галоўная яго задача — здолець увязаць гэтую унікальнасць з патрэбамі грамадства. І яшчэ, як кажуць у AIESEC, «калі мы не знойдзем шляху да мэты, мы яго пракаладзем».

Святлана ШАБЛІНСКАЯ.

ІВАНАЎСКІЯ ХУТАРАНЕ

Каля паўтары сотні хутороў раскінулася ў паўднёвай частцы Іванаўскага раёна на Брэстчыне: не ўсе перасяліліся некалі ў больш буйныя вёскі. Ёсць такія, дзе жывуць 3—5 сямей, а ёсць і іншыя, дзе ў старым дамку дажывае свой век пажылы чалавек за два-тры кіламетры ад не менш «маладога» суседа. Вось і даводзіцца мясцоваму калгасу «Кастрычнік», на чыіх землях ёсць хутары, чым можа дапамагчы гэтым людзям. Напрыклад, вясной ім прадаюць па льготных цэнах насенны матэрыял, выдзяляюць калгасных коней узараць агароды.

НА ЗДЫМКАХ: на адным з хутороў жывуць калгасны механізатар Андрэй КАЗЛАВЕЦ і яго жонка — калгасніца Таццяна Андрэеўна, у іх восем дзяцей. Сёння з імі сьня-трактарысты Андрэй і Валеры, унукі Дзіма і Наташа; сямідзесяцігадовы Іван ДРАЦЭВІЧ жыве на хутары Стромец. Трымае ўсялякую жывёнасць, пчол, а нядаўна нават каня набыў, каб араць агарод і нікому не кланяцца.

Фота Рамана КАБЯКА.

НАВІНЫ ГРОДЗЕНШЧЫНЫ

ІМЕМ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

Пашыраюць свае межы, пераважна за кошт індывідуальнай забудовы, старажытныя Ашмяны. Таму ў горадзе з'яўляюцца новыя вуліцы. Адна з іх нарадзілася ў бягучым годзе і па рашэнню райвыканкома названа імем выдатнага беларускага паэта Максіма Багдановіча. Адметна, што адным з забудовшчыкаў тут значыцца А. Багдановіч, работнік мясцовых электрасетак.

Застаецца дадаць, што грамадскасць Прынямання рыхтуецца шырока адзначаць 80-я ўгодкі з дня смерці паэта, якія прыпадаюць на 25 мая 1997 года.

ДАРУНАК БАРЫСА КІТА

Апошнім часам умацаваліся кантакты навагрудчан са сваім знакамітым земляком Барысам Кітам, вучоным у галіне астранаўтыкі, асветнікам і педагогам. У перадавенныя гады Барыс Уладзіміравіч працаваў у Віленскай і Навагрудскай беларускіх гімназіях, арганізаваў у Заходняй Беларусі шэраг беларускіх школ. Пражываючы пасля вайны ў ЗША і Германіі, Б. Кіт ня мала зрабіў для беларускай справы. Не так даўно яму прысвоена званне Ганаровага грамадзяніна горада Навагрудка. А зусім нядаўна акадэмік астранаўтыкі пераспаў з Франкфурта-на-Майне, дзе зараз жыве, асабісты архіў. Ён зойме пачаснае месца ў экспазіцыі гісторыка-краязнаўчага музея.

ДАРОГА ДАЎЖЫНЁЙ У СТАГОДДЗЕ

Пра шматвяковую гісторыю мястэчка Турэц, што ў Карэліцкім раёне, цікава апавядаюць экспазіцыі тутэйшага музея. Тут многа прадметаў і дакументаў сёвай даўніны, а таксама нашага стагоддзя. Праўленне мясцовага калгаса прадаставіла для музейнай установы асобны будынак у цэнтры паселішча, побач з прыгожай Пакроўскай царквою.

Музей, які знаходзіцца яшчэ ў стадыі станаўлення, мяркуе сабраць матэрыялы пра жыццё такіх землякоў, як рэпрэсаваны ў 30-х гадах паэт Анатоль Дзяржач і спявак сусветнай славы Пётра Конох, які памёр у жніўні 1994 года і пахаваны на беларускіх могілках у Нью-Брансвіку (ЗША). Дарэчы, у Турцы жыве родны брат П. Коноха, а ў Навагрудку — дзве яго сястры.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

КАНВЕРСІЯ

БЕЛАРУСЬ ЗАСТАЕЦА АДЗІН НА АДЗІН З ЭКАЛАГІЧНЫМІ ПРАБЛЕМАМІ

Як стала вядома «Белорусской деловой газете», з 9 па 13 чэрвеня ў Мінску ў рамках рэалізацыі пагаднення паміж абароннымі ведамствамі Беларусі і ЗША адносна аднаўлення экалогіі на былых аб'ектах і пазіцыях ракетных войск стратэгічнага прызначэння пройдзе 4-я міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Эфектыўнае паўторнае выкарыстанне былых ваенных аб'ектаў: экалагічныя і эканамічныя аспекты дэмілітарызацыі». Мерапрыемства будзе арганізавана рэспубліканскім Міністэрствам прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя, Міністэрствам па надзвычайных становішчах, ваенным ведамствам, Акадэміяй навук Беларусі і Агенцтвам па спецыяльных узбраеннях Мінабароны ЗША.

Сёння, калі ў многіх краінах ідуць працэсы канверсіі і дэмілітарызацыі, актывізавалася міжнароднае супрацоўніцтва ў сферы паўторнага выкарыстання былых армейскіх гарадкоў у мірных мэтах. Беларускі бок, усведамляючы, што вырашыць звязаныя з гэтым экалагічныя і эканамічныя праблемы ўласнымі сіламі будзе цяжка, у 1994 годзе выступіў з ініцыятывай правядзення 1-га міжнароднага семінара «Экалагічныя праблемы дэмілітарызацыі». Пазней Беларусі і ЗША былі праведзены яшчэ два падобныя сумесныя мерапрыемствы.

Беларусь асабліва мае патрэбу ў заходніх субсідыях для рэалізацыі праектаў па ліквідацыі негатыўных экалагічных вынікаў у месцах былых дыслакацый расійскіх ракетных аб'ектаў. Бо такіх аб'ектаў у нашай краіне каля 20. Яны раскіданы па чатырнаццаці раёнах Беларусі. Найбольш складаная сітуацыя ў Лідскім, Мазырскім, Пастаўскім і Петрыкаўскім раёнах, дзе яшчэ нядаўна размяшчаліся палкі РВСН, што мелі на ўзбраенні мабільныя комплексы. Як вядома, згодна з дагаворам, падпісаным яшчэ ў часы СССР, расійскі бок, вывадзячы свае ракеты, не браў на сябе ніякіх абавязальстваў па рэкультывацыі зямель. Між тым мінзэрны дзяржбюджэт Беларусі не дазваляў нават панаваць якія-небудзь аднаўленчыя мерапрыемствы. Таму ўлады вырашылі звярнуцца па дапамогу да ЗША, якія зацікаўлены ў дэмілітарызацыі нашай краіны і вельмі сур'ёзна ставяцца да праблем экалогіі.

Беларусь ужо атрымала ў падарунак унікальную радыяцыйную лабараторыю на базе самалёта «АН-26», якая дазваляе фіксаваць самыя малыя

хістанні ўзроўню радыяцыі ў раёне аб'ектаў РВСН. Акрамя таго, чакалася, што Беларусі будзе выдзелена каля 4 мільёнаў долараў для аднаўлення флоры і фауны ваенных гарадкоў. І гэта далёка не адзіныя амерыканскія грашовыя ін'екцыі ў нашы праграмы разбраення і канверсіі. У 1986 годзе для знішчэння бронетанкавай тэхнікі ЗША паставілі на танкарамонны завод у Барысаве тэхналагічнае і дапаможнае абсталяванне на суму 2,5 мільёна долараў. Неўзабаве павінны былі паступіць яшчэ 40 мільёнаў долараў у рамках праграмы ўзаемнага скарачэння пагрозы (закон Нана-Лугара).

Аднак апошнія палітычныя падзеі ў Беларусі, звязаныя са згортваннем дэмакратычных свабод і антыамерыканскай істэрыяй, прымушаюць сумнявацца ў ажыццяўленні гэтых планаў. Выслаўшы першага сакратара пасольства ЗША Сержа Аляксандрава, не дапусціўшы на сваю тэрыторыю выканаўчага дырэктара Фонду Сораса Пітэра Берна, Беларусь пазбавіла сябе магчымасці атрымаць валютныя сродкі. Не выключана, што застанецца нерэалізаваным і праект праграмы па дэмілітарызацыі аб'ектаў РВСН. Па некаторых звестках, пад сумненнем знаходзіцца фінансавая падтрымка праграмы аказання дапамогі ў ліквідацыі вынікаў аварыі на ЧАЭС. Прычына тая ж: імкненне беларускіх уладаў кантраляваць працэс паступлення і размеркавання гуманітарных грузаў.

Так што Беларусі, хутчэй за ўсё, прыйдзеца вырашаць свае праблемы самастойна. Спадзяюцца на садзейнічанне Расіі, якая сама мае патрэбу ў сродках, наўрад ці мае сэнс. Хаця яшчэ год назад супрацоўніцтва ў гэтай сферы здавалася вельмі перспектыўным. У красавіку 1996 года на міжнародным семінары «Канверсія абаронных прадпрыемстваў ва ўсходнеўрапейскіх краінах: праблемы і перспектывы» намеснік міністра прамысловасці Уладзімір Бабкоў адзначаў: «Канверсія — вельмі працягла працэс, разлічаны не на пяць гадоў, і мы будзем імкнуцца максімальна пераняць вопыт усіх дзяржаў у данай галіне».

Сяргей АНІСЬКО.
("Белорусская деловая газета").

ФОТАРЭПАРТАЖ З КАНАДЫ

У КВЕБЕКУ — КАВАЛАЧАК БЕЛАРУСІ

Здымкі, што нядаўна перадаў, вярнуўшыся з Амерыкі, мінчанін, выдавец газеты "Беларускі калекцыянер" Уладзімір Цярохін, усцешваюць, радуюць.

Вось нашы суайчыннікі ў нацыянальных строях. Вось канадскія беларусы ў Квебеку ладзяць калядаванне. А вось беларуская экспазіцыя ў Міжнацыянальным культурным цэнтры ў Квебеку.

— Пабываўшы ў Манрэалі, — расказвае Уладзімір Цярохін, — я па-добраму падзівіўся, як цёпла, паважліва ставяцца да беларускасці нашы суродзічы. Той стэнд, тая экспазіцыя, якую яны наладзілі ў Міжнацыянальным культурным цэнтры правінцыі Квебек, ці не лепшыя сярод усіх. Прыемна, што і ў Канадзе нашы землякі пачуваюць сябе беларусамі.

Ужо даўно ў Квебеку існуе Згуртаванне беларусаў. На чале яго — Анатоль Хрэнюскі. Намеснік старшыні — Уладзімір Бельмач. Беларусы Квебека выдаюць свой часопіс "Прамень", ладзяць нацыянальныя святы. А галоўнае — уважліва сочаць за падзеямі на Беларусі, душой і сэрцам перажываюць за тое, што адбываецца на Бацькаўшчыне. Здрааецца, бываюць на Беларусі, падтрымліваюць сувязі з мапой і вялікай радзімай.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Спаслацца тут можна на рашэнні кастрычніцкага (1925) Пленума ЦК КП(б)Б, у якіх запісана: "Пры правядзенні нацпалітыкі ў школьнай справе ў шэрагу таварышаў сустракаюцца памылкі дваікага роду. Адна з іх заключаецца ў імкненні заняць пасіўную пазіцыю ў гэтым пытанні і адмовіцца ад ініцыятывы зверху. Між тым, працяглы прыгнечанасць і ўціск беларускай і яўрэйскай культуры прывялі да ўкаранення нават у масах насельніцтва гэтых нацыянальнасцей погляду на беларускую і яўрэйскую мовы, як на непаўнапраўныя. Пры гэтых варунках адмова ад ініцыятывы зверху (папярэдні накід сеткі, агітацыя за навучанне дзяцей на роднай мове і г. д.) азначала б аб'ектыўна ўступку русіфікатарскім традыцыям, і таму не адпавядае нацыянальнай палітыцы партыі. Другая памылка выйляецца ў спробе праводзіць нацпалітыку ў школьнай справе голымі метадамі адміністравання і камандавання, што Пленум прызнае зусім недапушчальным".

Карысны ўрок беларусізацыі 20-х гадоў — асабліва пільная ўвага партыі і ўрада да выкладчыцкага корпуса вышэйшых і сярэдніх спецыяльных устаноў. Акурат ён больш за ўсё ўпараціўся беларусізацыі, паколькі яму найцяжэй было перавучыцца з рускай мовы на беларускую. Каб дамагчыся хутэйшага зруху, давалося сядома пайсці нават на ўвадзенне рознага характару заахвочальных мер.

Засяроджванне ўвагі дзяржаўных і партыйных органаў на праблеме беларусізацыі ўсіх звенняў сістэмы народнай асветы, плённая работа ў гэтым напрамку яе кіруючых кадраў, педагагічнай інтэлігенцыі давалі станоўчыя вынікі. У 1926/27 навучальным годзе з агульнага ліку працоўных школ чатырох- і сямігадовак на беларускія прыпала 85 і 67 працэнтаў школ. Праз два гады з агульнага колькасці школ чатырохгодак 5 818 беларускіх было 5 456, адпаведна сямігадовак — 372 і 279. Беларуская мова стала абавязковым прадметам выкладання ў рускіх, яўрэйскіх, польскіх і іншых нацыянальных школах рэспублікі.

Вызначаныя ўрадам тэрміны беларусізацыі ў асноўным захоўваліся ў вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай школе, асабліва педагагічнага профілю. Так, у 1926/27 навучальным годзе з 14 педагагічных тэхнікумаў на беларускай мове працавала 10, яўрэйскай — 3, польскай — 1. Выкладанне прадметаў у сельскагаспадарчых тэхнікумах удалося беларусізаваць на 63 працэнты, сельскагаспадарчых школах — на 67, прафшколах — на 60, рабфаках — на 69 і толькі ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце — пакуль што на 31 працэнт. Цалкам вялося выкладанне прадметаў на беларускай мове ў Магілёўскай савпартшколе першай ступені і такой жа школе другой ступені ў Віцебску, ва ўсіх пунктах па ліквідацыі непісьменнасці і ў школах для малалісьменных, што абслугоўвалі беларускае насельніцтва, у першых групах (г. зн. у першы год навучання) школ павышанага тыпу і школах рабочай моладзі.

Станоўчыя зрухі прыкметна абазначыліся і на ўсіх астатніх напрамках беларусізацыі. Паўнапраўнай гаспадыняй уваходзіла беларуская мова ў тэатры, навуку, новымі цікавымі творамі папаўнялася мастацкая літаратура, шырокім фронтам вялося вывучэнне гісторыі і культуры беларускага народа, значна павялічылася ўдзельная вага беларусаў у складзе кіруючых работнікаў партыйнага, савецкага, прафсаюзнага і камсамольскага апаратаў. Ужо ў 1927 годзе з агульнай колькасці членаў месцэвых саветаў дэпутатаў працоўных беларусаў было 53,2 працэнта, яўрэйў — 40,5, палякаў

— 2,2, вялікаросаў — 2,5, гарадскіх адпаведна — 45,1, 30,6, 2,5 і 14,5 працэнта. Праўда, гэта было значна ніжэй за ўдзельную вагу беларусаў у агульнай колькасці насельніцтва рэспублікі. Недатковае прадстаўніцтва беларусаў у месцэвых і гарадскіх саветах тлумачылася тым, што ў гэтых тыпах рассялення людзей усё яшчэ нізкі працэнт прыпадаў на карэнных жыхароў рэспублікі. Затое намнога лепш былі прадстаўлены беларусы ў больш высокіх эшалонах улады і органах кіравання.

«...У ПОСПЕХАХ... ШМАТ НАДВОРНАГА І ПАКАЗНОГА»

З задавальненнем адзначаючы першыя пазітыўныя зрухі ў ажыццяўленні палітыкі беларусізацыі, дзяржаўныя і партыйныя кіраўнікі, а разам з імі і многія прадстаўнікі навуковай і мастацкай інтэлігенцыі не пакі-

дзяржаўных дзеячаў, якія вельмі аддана служылі нацыянальнай ідэі.

ДУБІНА «НАЦДЭМАЎШЧЫНЫ»

Вялікую шкоду нацыянальнай ідэі нанесла разгорнутая ў канцы 20-х гадоў па ініцыятыве ЦК КП(б)Б барацьба з уяўнымі, надуманымі беларускімі нацыянальнымі дэмакратамі, якія нібыта лічылі сваёй мэтай адарваць БССР ад СССР, паставіць яе на шлях капіталістычнага жыцця, зблізіць з буржуазным Захадам. У такіх умовах беларусізацыя ўжо не магла надалей з'яўляцца магістральным напрамкам нацыянальнай палітыкі, хаця і працягвала, нягледзячы на ўсе перашкоды, рабіць пэўны ўплыў на ўсе бакі жыцця ў рэспубліцы, праўда, у значна меншых маштабах. Беларусізацыю нельга было адмяніць прыняццем якога-небудзь дзяржаўна-партыйнага нарматыўнага акта,

ёй педагагічны калектыў Гомельскага педагагічнага інстытута. У час правядзення летам 1931 года месячніка генеральнай праверкі беларусізацыі прафесар гэтай навучальнай установы Баканаў заявіў наступнае: "...выключайце з партыі, абвясціце вымову, а беларускай мовы вывучаць не буду" і нават ухіліўся ад праверкі.

У першую чаргу прафесары і выкладчыкі імкнуліся пасеяць непавагу да беларусізацыі сярод студэнтаў небеларускага паходжання. Магчыма гэта і паслужыла падставай для Міхайлы Грамыкі, каб у сваёй п'есе "Віно бушуе" стварыць абагульнены вобраз такога студэнта з ліку рускіх, якія сталі на вялікадзяржаўных пазіцыях. Абвясціўшы і надалей карыстацца толькі рускай мовай, гэты студэнт заявіў: "А я гавару, нічога вы са мной не зраеце, не хачу і не хачу. Адрэжце мне палавіну языка, а я ўсё роўна другой палавінай буду гаварыць па-руску і зачоты здаваць". Стварэнне такога вобраза будзе некалі выкарыстана як падстава для абвінавачвання М. Грамыкі ў нацыяналізме. У. Галубок, разглядаючы пытанні стылю беларускай савецкай драматургіі, убачыў у гэтай п'есе "самы яскравы выпадак супраць палітыкі камуністычнай партыі ў нацытанні", спробу даказаць, "што асновы безкультур'я і цёмнага прыносяцца ў БССР прышлымі людзьмі".

Многім зразумела, што падарваць, моцна запляміць ідэю беларусізацыі можна будзе і рознага роду п'явасцімі перагібамі. У гэтых мэтах сям-там адкрыта заяўлялася аб забароне карыстацца рускай мовай пры звароце ў партыйныя, дзяржаўныя ўстановы, гаспадарчыя органы. Былі выпадкі, калі з партыі выключалі найлепшых ударнікаў працы толькі за тое, што яны складалі свае дагаворы на сацыялістычнае спаборніцтва на рускай мове. Усё гэта, з аднаго боку, штучна распаляла канфлікты паміж беларуска- і рускамоўнымі людзьмі, а з другога — давала магчымасць прадстаўнікам улады, не зацікаўленым у поспехах беларусізацыі, рабіць захавы па яе сядомым стрымліванні, а не — дык і па ўчыненні ўсемагчымых рэпрэсій супраць яе найбольш актыўных змагароў.

Моцна нашкодзіла беларусізацыі, самай ідэі беларускага нацыянальнага Адраджэння распачатае супраць гэтага іцванне ў агульнасаюзным друку, пераважна партыйным. На ўсялякую крытыку партыйныя і дзяржаўныя органы рэспублікі адразу ж рабілі адпаведныя захавы, часта больш суровыя і жорсткія, чым гэта патрабавала сама сітуацыя. У выніку з кожным годам беларусізацыя губляла свой уплыў на культурна-нацыянальныя працэсы і ўжо да сярэдзіны 30-х гадоў знікла са старонак афіцыйнага друку, прышла ў заняпад. Па віне сталінскай камандна-бюракратычнай сістэмы адна з самых сур'ёзных у XX стагоддзі спроб беларускага Адраджэння правалілася.

Ад другой паловы 30-х гадоў пачалося амаль суцэльнае п'ядцездзягоддзе планернага размывання нацыянальнага патэнцыялу беларускага народа. У такіх умовах вельмі мала хто адважваўся пісаць і гаварыць пра міжваенную беларусізацыю. Яна нават не згадваецца ў такіх капіталічных працах, як двухтомная "Гісторыя БССР" (1958, т. 2), пяцітомная "Гісторыя БССР" (1973, т. 3), "Беларуская Савецкая Энцыклапедыя". Тэрмін "беларусізацыя" вярнуўся да нас з пачаткам "гарбачоўскай перабудовы", якая паспрыяла ўзнікненню новай чарговаў хвалі беларускага нацыянальна-культурнага Адраджэння XX стагоддзя. У падзех с'енняшняга дня вельмі багата паралеляў з першай беларусізацыяй, таму яна заслугоўвае самага глыбокага вывучэння. Усё лепшае, што было набыта нашымі людзьмі ў адбудове нацыянальнага жыцця ў 20-я — першую палову 30-х гадоў, не падлягае забыццю, павінна служыць высакароднай справе Адраджэння, на шляху якога цяпер больш цяжкасцяў, непрыступных бар'ераў, чым у любым з папярэдніх перыядаў.

Леанід Лыч.

БЕЛАРУСІЗАЦЫЯ: УЗЛЁТ І ПРАВАЛ

далі заяўляць, што рэспубліка стаіць толькі на пачатку гэтага гістарычнага шляху. Даволі крытычна на ход вырашэння данай праблемы глядзеў першы сакратар ЦК КП(б)Б В. Кнорын, заяўляючы, што ў "поспехах беларусізацыі вельмі шмат надворнага і паказнага, што прымушае прыходзіць да вываду, што беларусізацыя яшчэ далёка не пусціла тых глыбокіх каранёў, якія нам патрэбны". Неабходна, каб яна ўвайшла ў быт і культуру. Арганізацыйнымі метадамі беларускую мову можна навазаць апарату, але толькі не шырокім масам. Выступаючы за тое, каб кожны актыўны партыец ведаў беларускую мову, В. Кнорын разам з тым лічыў, што "перавод на беларускую мову партработы толькі тады будзе паспяховым і дасць патрэбныя вынікі, калі беларуская мова будзе ўваходзіць у рабочыя масы праз усе шчыліны яго культурнага абслугоўвання". А гэта якраз і адсутнічала на практыцы. Больш-менш належным чынам яно было арганізавана толькі ў саюзе працасветы, дзе 60 працэнтаў усіх форм масавай культуры і 75 працэнтаў гуртоў было пераведзена на беларускую мову, а ў саюзе ж савгандальска-жыхарчых першы паказчык раўняўся 25 працэнтам, медсанпрацы — 9, чыгуначнікаў — 8, сувязі — 4. Беларуская мова пакуль што недаткова гучала ў дакладзе на агульных сходах у працоўных калектывах, у сферы гандлёвага абслугоўвання людзей.

Да падзей, што адбываліся ў нацыянальным жыцці Беларусі, як заходзяга фарпосту СССР, павышаную цікавасць праяўляў партыйны цэнтр у Крамлі. Далёка не ўсё, што праводзілася па лініі беларусізацыі, падабалася яму. І на гэта меліся сур'ёзныя прычыны. На пачатку 30-х гадоў у ідэалагічнай працы партыі, афіцыйным друку ўсё больш папулярным становіўся тэзіс аб непазбежнасці зліцця культуры і моваў савецкіх народаў у ходзе будаўніцтва імі, як тады пісалася, светлага, самага шчаслівага ў свеце камуністычнага грамадства. У сувязі з гэтым ідэя беларусізацыі ўжо не магла мець такой падтрымкі ў партыйных органах, як гэта назіралася на яе пачатку. З цягам часу самыя шчырыя прыхільнікі гэтай ідэі сталі разглядацца бальшавіцкай партыяй як варожыя савецкай уладзе асобы. Камуністы рабілі ўсё, каб узяць цалкам пад свой кантроль палітыку беларусізацыі, гвалтам адхіліўшы ад кіравання ёю тых

як гэта было зроблена з аб'яўленнем яе ў ліпені 1924 года афіцыйнай палітыкай. А нельга было адмяніць таму, што ідэю беларусізацыі падтрымлівалі ўсе пласты беларускага народа, справядліва бачачы ў ёй надзейны сродка свайго нацыянальна-культурнага адраджэння. Партыя вынайшла і вельмі "эфектыўна" выкарыстала зусім іншыя метады выключэння беларусізацыі са сваёй нацыянальнай палітыкі, навазаўшы іх дзяржаве, а галоўнае — рэпрэсіўным органам. На сумленні апошніх ужо на пачатку барацьбы з "нацдэмаўшчынай" дзесяткі пакаленых лёсаў самых адданных беларусізацыі людзей. Асаблівы спад у іх дзейнасці назіраўся пасля таго, як заакояны частымі выклікамі ў ЦК КП(б)Б і несправядлівымі абвінавачваннямі 4 лютага 1931 года скончыў жыццё самагубствам беларусізацыі ідэолаг беларусізацыі, акадэмік Беларускай акадэміі навук Усевалад Ігнатоўскі.

Як толькі з боку рэспубліканскіх дзяржаўных і партыйных органаў паслабіўся інтарэс да беларусізацыі, з іх "лёгкай рукі" пачалася барацьба з "нацдэмаўшчынай", адразу ж і на месцах, на прадпрыемствах і ва ўстановах актыўна завалася супраціўленне беларускаму нацыянальнаму Адраджэнню, ізноў усплыў на паверхню, стаў ходкім любімы дарэвалюцыйны тэзіс чыноўнікаў рускай адміністрацыі на Беларусі аб грубасці мовы яе народа. Па гэтай прычыне, заяўлялася, беларускую мову людзі вывучаюць і будуць вывучаць толькі па прымусу. Пачалі здарацца выпадкі пераводу службовага справаводства з беларускай мовы на рускую. Усё часцей на ёй сталі праводзіць партыйныя, прафсаюзныя і камсамольскія сходы, пленумы і канферэнцыі. Прычым самі кіраўнікі дазвалялі сабе перабіць выступленне таго, хто пачынаў гаварыць па-беларуску.

«АДРЭЖЦЕ МНЕ ПАЛАВІНУ ЯЗЫКА...»

Выкліканыя барацьбой з "нацдэмаўшчынай" цяжкасці ў ажыццяўленні палітыкі беларусізацыі гатовы былі выкарыстаць і прадстаўнікі некаторых групаў інтэлігенцыі, хаця ва ўсе часы і ва ўсіх народаў яна знаходзіцца на правым флангу нацыянальна-культурнага адраджэння. Моцнае супраціўленне аказваў і прафесарска-выкладчыцкі склад вышэйшых навучальных устаноў, што магло надзвычай ускладніць справу беларусізацыі. Асабліва ўпараціўся

Заканчэнне. Пачатак у №№ 14-15.

ЧАС І ЛЁС

ЧОРНЫЯ СКРЫЖАЛІ
ФЭДАРА ПЕТРАЧЭНКИ

У 1933 годзе 28-гадовую мінскую настаўніцу Марыну Тарасаву-Петрачэнка выклікалі ў НКУС. І калі на акуратна прыбраным сталі следчага Марына заўважыла том са збору твораў У. І. Леніна, следчы, злавіўшы яе погляд, узяў кнігу ў рукі, адкрыў і, паднёсшы да вачэй Марыны, моўчы паказаў пальцам: тут чытайце: «Петрачэнка Ф. І., нарадзіўся ў 1875-м, дэпутат ІІ Дзяржаўнай думы ад Віцебскай губерні, прывітаў селянін, былы прыватны паштальён...»

Фёдар Петрачэнка нарадзіўся ў 1875 годзе ў вёсцы Дуброўніцы Віцебскай губерні Невельскага павета. Незадоўга да гэтага бацька Фёдара, селянін Ігнат Петрачэнка, атрымаў хутар. Месца было балоцістае, на горцы лес, у якім вадзіліся мядзведзі. Ігнат быў працавіты: асушыў балота, пракаваў канавы... З'явілася сенажаць. Гаспадар пабудоваў калодзеж, напаліў хату, лазню і хлэй для жывёлы. Высек лес, выкарчаваў пні і, збудоваўшы невялікі дзягярны заводзік, стаў гнаць дзёгаць.

Тут, на хутары, нарадзіліся ў Ігната чацвёра сыноў. Адзін з іх — Фёдар. Атрымаў у спадчыну ад бацькі працавітасць, гаспадарліваць. Але меў прыкметную цягу да навукі...

Фёдар Петрачэнка паступае ў народнае вучылішча і паспяхова яго заканчвае. Па дасягненні ўзросту ў 1893 годзе прызначаецца на службу. Служыць прыватным паштальёнам у Пецяргофе. Узмоцнена займаецца самаадукацыяй, вывучае права і пасля заканчэння службы, здаўшы экзэмна экзамены, атрымлівае юрыдычную адукацыю ў Пецярбургскім універсітэце.

Вяртаецца на хутар ужо з жонкай. Іх першая дачка Ганна памірае зусім малой. А дачка Марына нарадзілася ў 1905 годзе. Фёдар Ігнатавіч вяртаецца з руска-японскай вайны Георгіеўскім кавалерам. Неўзабаве з сям'ёй ён пераязджае ў Полацк.

У 1907 годзе Ф. Петрачэнка выбіраецца членам ІІ Дзяржаўнай думы. У Думе прымае да правых, уваходзіць у камісію дапамогі беспрацоўным. Выступае, у прыватнасці, па аграрнаму пытання. Фрагмент адной з яго прамой цытуе пазней У. Ленін у рабоце «Аграрная праграма сацыял-дэмакратыі ў першай рускай рэвалюцыі 1905—1907 гадоў»: «Вазьміце Петрачэнку (Віцебская губерня). Ён пачынае з таго, што «да смерці будзе абараняць цара і айчыну». Правыя апладзіруюць. Але вось ён пераходзіць да пытання аб «малазямеллі». «Колькі гутарак на вядзіце, — гаварыў ён, — другога зямнога шара не створыце. Давядзецца, значыць, гэтую зямлю нам аддаваць...»

Кастрычнік 17-га... Служачыя Полацкай земскай управы, памешчыкі едуць за мяжу. «Пакінуць радзіму я не

магу, няхай будзе, што будзе», — сказаў Фёдар Ігнатавіч. Застаўся. Ахоўваў управу з усёй маёмасцю да прыходу бальшавікоў. У 1918 годзе яго арыштавалі, але праз некалькі тыдняў выпусцілі. Фёдар Ігнатавіч прыйшоў дадому, узяў сваіх малодшых дзяцей і паехаў з імі на хутар.

Незадоўга да гэтага ён аддаў Марыну на трохгадовыя педагагічныя курсы ў Невелі, неўзабаве пераўтвораныя ў тэхнікум, які яна скончыла ў 1926 годзе і атрымала назначэнне ў горад Субіш Пскоўскай вобласці. Але, выпадкова даведаўшыся, што там работы няма, не паехала, вярнулася на хутар. Потым яна пачала працаваць настаўніцай у вёсцы Шарстова за восем кіламетраў ад хутара. Там Марына пазнаёмілася з работнікам НКУС Тарасавым і выйшла за яго замуж. Разам з мужам пераехалі ў Бабруйск, а пазней — у Мінск.

У 1929 годзе да іх у госці зазірнуў знаёмы чэкіст і між іншым расказаў, што на мяжы з Літвой арудаваў небяспечны, хітры шпіён, якога ўсё ж такі злавілі, прозвішча яго Петрачэнка.

Неўзабаве ў сям'ю Тарасавых прыходзіць пісьмо аб тым, што Фёдара Ігнатавіча, які жыў з сям'ёй на хутары, арыштавалі. А праз некаторы час Марына атрымала пісьмо з Комі АССР ад маці: у 1933 годзе і да Тарасавых дабраліся. У тым годзе Тарасаў праходзіць чыстку ў партыі. Яму прапаноўваюць развесціся з жонкай, дачкой кулака, ворага народа. Яго выключваюць з партыі. А ў 1939 годзе абвінавачваюць у «няправільным вядзенні следства», арыштоўваюць і высіпаюць на Поўнач, услед за «небяспечным шпіёнам» Петрачэнкам. Марына застаецца адна з дзвюма дзецьмі. З цяжкасцю трымаецца на працы. Камісія за камісіяй. У віну ёй ставіцца то бацька, то муж.

У гады вайны Марына Фёдараўна дабіраецца да Тамбоўскай вобласці, дзе працуе зыхвальніцай у дзіцячым доме. У 1944 годзе вяртаецца ў Мінск і працуе настаўніцай. Тарасаў, з пачатку вайны знаходзячыся ў лагерах, дабіваецца дазволу пайсці на фронт. Даходзіць да Берліна. Узнагароджаны ордэнам Славы. Памірае ў 1946 годзе ад сардэчнага прыступу.

А Фёдара Петрачэнка ўжо даўно няма ў жывых. У 1929-м яго сям'я, таксама высланая на Поўнач, знаходзілася за 150 кіламетраў ад яго. Але Фёдар Ігнатавіч, прайшоўшы 150 кіламетраў, дабраўся да родных зусім хворы, прысеў на пань і падышоўшай жонцы паспеў толькі сказаць: «Трымайся!»

Такая гісторыя жыцця беларускага селяніна, члена ІІ Дзяржаўнай думы, Георгіеўскага кавалера, былога прыватнага паштальёна Федара Ігнатавіча Петрачэнка.

Ігар КУЗНЯЦОЎ.

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.).

Зараз з прыходам дэмакратыі, якая дае права чалавеку на іншадумства, на альтэрнатыву, на рэалізацыю свайго таленту, сваіх магчымасцяў, народная медыцына атрымала поўнае права на сваё поле дзейнасці пад кантролем дзяржавы. Афіцыйная медыцына таксама ўжо пачынае згаджацца, што ёсць моманты ў хворага чалавека, калі медыкі не ў стане яму аказаць тую ці іншую дапамогу і тут патрэбна дапамога з боку народнай медыцыны. Таму многія медыкі ўжо не так адмоўна і катэгарычна ставяцца да народных лекараў. Тым больш (як вядома з гісторыі), што навуковая медыцына выйшла менавіта з народнай медыцыны. Сваё разуменне значнасці афіцыйнай навуковай медыцыны маюць і сапраўдныя народныя лекары: устанавіўшы хваробу, якую яны не змогуць вылечыць, абавязкова пасылаюць хворага да медыка-спецыяліста. Хоць ёсць яшчэ, на жаль, і такія, што не прызнаюць народнае лекарства і знахарства, таксама, як і ёсць выпадкі шарпантаства з боку некаторых прадстаўнікоў народнай медыцыны. Сёй-той, скончыўшы нейкія курсы, не маючы ад прыроды дару лянэння, называе сябе народным лекарам і цягне з людзей грошы, не прыносячы ніякай карысці.

Сустрэча ў «Сьвітанку» паказала, што ёсць сапраўдныя народныя лекары і

першую чаргу дапамагае Рыжскай беларускай школе. Любіць дзяцей і з сваёй шасцігадовай унучкай Алісай яна пастаянна і пачэсны госць на ўсіх вечарынах гэтай школы. Радуецца, што ў яе ёсць Аліса — яе будучая паслядоўніца, якая ўжо ў 3 месяцы адчула ў сваіх ручках моцную біяэнергетычную сілу, а зараз, глядзячы на бабулю, таксама ўжо робіць дыягностыку захворвання.

Сяргей Кузняцоў нарадзіўся ў 1961 годзе ў Рызе, але радавод яго ідзе з Гомеля. У Рызе ён скончыў сярэдняю школу з англійскім ухілам, дзякуючы чаму вольна валодае англійскай мовай. Роднай мове навучыўся ад бабулі, калі падчас канікулаў ездзіў да яе ў Гомель. Менавіта там ён прачытаў першыя беларускія кніжкі, а «Каласы пад сярпом тваім» У. Караткевіча зрабілі глыбокі ўплыў на яго і абудзілі нацыянальную свядомасць. Адданы справе адраджэння беларушчыны ў Латвіі, ён адзін з першых заснавальнікаў і першы старшыня Латвійскага таварыства беларускай культуры «Сьвітанак». Ужо шмат гадоў і да сённяшняга часу ён няўменна старшыня рады таварыства. Але гэта яго толькі грамадская дзейнасць, а галоўная справа і праца — медыцына. Скончыўшы медыцынскі інстытут, а потым абараніўшы доктарскую дысертацыю, ён поўнасьцю аддаўся навуковай працы ў галіне анкалогіі, і яна прынесла яму п'яні. Працуючы ў Рызе ў добра вядомай у навуковым

СУСТРЭЧА Ў «СЬВІТАНКУ»

сапраўдныя спецыялісты медыцыны, якія аб'яднанымі намаганнямі могуць рабіць добрую справу, дапамагаючы людзям перасіліць сваю немач, выжыць у такі складаны сённяшні час. І гэтымі спецыялістамі ў Латвіі з'яўляюцца беларусы Любоў Міронава і Сяргей Кузняцоў.

Любоў Міронава вядомая не толькі беларускай дыяспары Латвіі, аб ёй пастаянна піша мясцовая рускамоўная і латышская прэса, яна часты госць на латвійскім радыё і тэлебачанні.

Нарадзіўся Л. Міронава ў адной з вёсак Івацэвіцкага раёна на Брэстчыне на Вялікіх дзень, адразу пасля ваеннага ліхалецця. І, мусіць, не выпадкова сця я нараджэнне ў святы дзень. Маючы моцную біяэнергетыку ў руках, яна спалучае сваё лянэнне з малітвай Божай перад іконамі з запаленымі свечкамі. Дапамагаюць ёй лячыць таксама старадаўнія беларускія знахарскія сродкі і рэцэпты, атрыманыя Л. Міронавай у спадчыну ад сваіх продкаў. Знахарства ў сям'і Любоў Ігарыёнаўна перадавалася па жаночай лініі ад прабабулі да бабулі, ад бабулі да маці, ад маці — ёй самой. Калі жыла ў Беларусі, сама не спрабавала лячыць, а толькі прыглядалася, слухала, як гэта робіць маці. У Латвію Л. Міронава трапіла амаль што выпадкова. У 1975 годзе прыехала ў Рыгу да стрыечнай сястры ў госці, убачыла цікавы прыгожы з спічастымі вежамі храмаў старажытнага горада, і не захачалася беларускай дзяўчыне вяртацца дамоў. Уладкавалася тут на працу на электралямпавы завод. Днём працавала, а ў вольны час неафіцыйна займалася лекарскай практыкай — лячыла сваіх сяброў і знаёмых.

А вось калі Латвія вызвалілася ад татапітарнай сістэмы і стала незалежнай дэмакратычнай дзяржавай, тут было дазволена выйсці з падполля народнай медыцыны. У гэты час Любоў Ігарыёнаўна вырашыла цалкам аддаць свае веды і талент лекаркі падзям. Для большага ўдасканалення яна пайшла вучыцца на прафесійныя курсы народнага лекарства, а таксама скончыла курсы масажыста мануальнай тэрапіі, класічнага масажу і атрымала ліцэнзію на права прыватнага лянэння.

Вось ужо 3 гады як яна прынята ў Асацыяцыю народных лекараў Латвіі і вядзе штодзённы прыём, дапамагаючы людзям вызваліцца ад такіх хвароб, як неўралгія, астма, язва страўніка, захворванні скуры, імпатэнцыя і інш. Яна знімае праклёны, нагаворы, робіць дыягностыку захворванняў. Ля яе кабінета ў беларускім таварыстве заўсёды чарга. Лячыць яна не толькі беларусаў, а ўсіх, хто да яе звяртаецца. Прыязджаюць да яе як з розных месцаў Латвіі, так і з Расіі, Польшчы, Германіі, Галандыі, Італіі і нават Амерыкі. Хто не можа сам прыехаць, то яго фатаграфію прывозяць родзічы, і па ёй і рэчах хворага яна дапамагае пазбавіцца ад немачы хворым. Штодзённа людзі нясуць Любоў Ігарыёнаўне кветкі, пішуць лісты падзякі за дапамогу. Сама Любоў Міронава вельмі добры і шчодрый чалавек, дапамагае ўсім, хто да яе звяртаецца, і не толькі як лекарка, але і як фундатар, і ў

свецце лабараторыі БІАЛАТ, ён стаў аўтарам многіх выпрацаваных ім лекаў для прафілактыкі і лянэння рака. Сяргей Кузняцоў аўтар 120 навуковых артыкулаў і шэрагу кніг на латышскай, расійскай, англійскай ды нямецкай мовах у галіне лянэння анкалагічных захворванняў. Ён двойчы названы ў дзесяці лепшых даследчыкаў рака ў Еўропе, лаўрэат міжнародных прэмій за распрацоўку унікальных метадаў прафілактыкі і лянэння рака, з'яўляецца сябрам Амерыканскай асацыяцыі хіміятэрапіі і Нью-Йоркскай акадэміі навук.

Зараз наш малады вучоны актыўна ажыццяўляе мэты Міжнароднай асацыяцыі падтрымкі хворых на рак, працуе над новымі лекамі і вядзе прыём хворых. У свае 36 год Сяргей Кузняцоў на ніве навукі зрабіў даволі шмат. Аддаючы многа часу навуковым распрацоўкам у лабараторыі, Сяргей Юр'евіч многа калясціць па свеце. Ён удзельнік міжнародных навуковых канферэнцый ды сімпозіумаў у Японіі, Кітаі, Тайландзе, Францыі, Англіі, Канадзе, ЗША і іншых дзяржавах.

Нягледзячы на сваю занятасць не толькі навукай, лянэннем і кансультацыямі хворых, але і сваімі сямейнымі абавязкамі бацькі (у яго растуць цудоўныя дзеткі — дачушка Галя 13 год і сыноч Іванка 8 год), Сяргей Кузняцоў знайшоў час і на гэту сустрэчу.

Сустрэча ў «Сьвітанку» з гэтымі дзвюма вядомымі лекарамі атрымалася даволі цікавай і карыснай для прысутных.

Любоў Міронава апавядала пра сябе, пра тое, якія хваробы яна лячыць, ад якіх яна можа збавіць, як да яе можна запісацца, калі прыйсці на прыём і што патрэбна ўзяць з сабой (соль, вадку і інш.). А Сяргей Кузняцоў таксама расказаў пра сябе, пра працу над новымі лекамі, пра віды анкалагічных захворванняў і іх прафілактыку, пра найноўшыя сродкі лянэння рака, выпрацаваныя вучонымі, пра тое, куды звяртацца па дапамогу таму ці іншаму пацыенту. Абодвум удзельнікам сустрэчы задаваліся бясконцыя пытанні, на якія адразу атрымлівалі адказы. Зала была поўная людзей, і дыялог паміж лекарамі і прысутнымі цягнуўся чатыры гадзіны. Нават пасля заканчэння афіцыйнай сустрэчы людзі не разыходзіліся, чыталі і бралі з сабой інфармацыйныя лісты, якія былі спецыяльна падрыхтаваны на стэндах, глядзелі відэазапісы з тэлеэкрана.

Нашых лекараў Любоў Ігарыёнаўна і Сяргея Юр'евіча добра ведаюць у Латвіі, але, магчыма, пра іх мала хто ведае ў самой Беларусі ці іншых дзяржавах. Для тых, хто захоча больш падрабязна даведацца пра іх у перапіску, ці нехта захоча зрабіць сустрэчу з нашымі лекарамі ў сваім горадзе, мы просім пісаць на наша таварыства на іх прозвішча.

S. Kuznecovs (або L. Mironova)
LBKB "Svitanak"
Slokas iela, т. 37.
Riga-7. LV — 1007 LATVIJA

Вячка ЦЕПЕШ.

Добрачынная арганізацыя з Галандыі «Чэркін» перадала ў мінскую гімназію № 61 бібліятэку кніг на англійскай мове. Больш за 800 кніг сабралі дзеці Галандыі для сваіх мінскіх равеснікаў. Кнігі прывёз Цэнтр міжнародных сувязей.

НА ЗДЫМКУ: гімназісты знаёмяцца з кнігамі з Галандыі.

Фота Мікалая ПЯТРОВА.

Инна (Михалина) БУЙЛО

ПО ПРОЙДЕННЫМ ДОРОГАМ

Из Радейкова (здесь нам очень плохо жилось, и Стася очень сильно заболела дифтеритом, чуть не умерла) мы переехали в Одровонж, рядом с местечком Вишнево. Одровонж — это питомник редких растений. Отец должен был охранять этот питомник. Он находился на опушке леса, почти парка. На одной из полян стоял белый двухэтажный дом, куда на лето приезжал граф, и чуть поодаль стоял небольшой деревянный домик, где жили мы. Нам, детям, здесь нравилось. Нравилось все вокруг дома. Он был обсажен каштанами, за домиком прудик. Недалеко от домика проходила дорога в местечко Вишнево. Она была обсажена липами и каштанами, с другой стороны — красивый,

На взгорке был парк с редкими деревьями, похожий на лес. На его опушках было много шиповника и еще какие-то кустарники с душистыми темными цветами. Спускались мы к речке по чудесному пригорку, усеянному ромашкой, смолкой, душистым горошком, чебрецом. Нам был интересен каждый цветочек. У речки мне вспоминались сказки Косточки о царевне Лебеди, мне казалось, что она должна быть на этой речке, которая змейкой уплывала куда-то вдаль. По вечерам мы ходили гулять по парку. Всегда я и Янина шли впереди, а старшие сестры — сзади. Мы обычно делали крюк вокруг «палаца», т. е. белого дома. На Новый год Одинцы пригласили нас на елку. Я тогда впервые увидела елку! Какая была изумительная эта елка! Мы, дети, не могли глаз оторвать, а

домом, большим скотным двором для овец-мериносов, маленький скотный двор для батраков и сеной сарай. Напротив дома — огород с забором, обсажен липами. Дом имел одно крыльцо, большие сени с лестницей на чердак. Сени с земляным полом. По одну сторону жили мы, там была передняя с русской печкой, затем залка и спальня, которую перегородили двумя шкапами. В темном углу спали девочки, в светлом — отец и мама, а мальчики — в запычке. Я спала на одной кровати со Стасей. Нам здесь жилось очень тяжело. Отец был учетчиком на кирпичном заводе, расположенном в трех километрах от нашего дома. Отец ежедневно туда ходил, ему было это очень тяжело, т. к. у него болели ноги (вены) и был хронический бронхит. Он сильно кашлял. Зарплату он получал 70 рублей в год, несколько мешков ржи и картошки (броварки). У графа был винокурный завод и потому сажали специальный сорт картошки — очень вкусный. Мы, дети, были гордыми и не шли. Хотя дома был голод. Они занимались самообразованием. Надо сказать, что азы грамоты сестры постигли в Барсуковине. Стася, кажется, зиму прожила у какой-то старушки в Воложинке и там одну зиму посещала народную школу, а Косточка в Барсуковине несколько месяцев ходила в сельскую школу в близлежащей деревне. Я азы постигла под руководством мамы. Учила она меня по польскому молитвеннику. Я очень боялась этих занятий, т. к. она за ошибки била по лицу. Один раз так ударила меня по носу, что я залила кровью весь молитвенник. Но осуждать я ее не могу, тогда был такой стиль воспитания. В старости она очень страдала от того, что жестоко нас била.

В Иринево мы стали старше, и нужно было думать, что с нами делать. Стася и Косточка не хотели идти в батрачки к помещику. Отец Стасю устроил «ахмистрыняй» к какой-то помещице. Она уехала, моя любимая Стася. Как я плакала, как осиротела. У Косточки так сложилась жизнь: она начала писать стихи, много занималась самообразованием, много читала. Отец каким-то образом завел знакомство с белорусами, стал выписывать белорусскую газету «Наша нива», и даже в Вишнево решили ставить пьесу. Отец учил даже какую-то роль из этой пьесы.

Косточка любила читать «Нашу ниву» и однажды решила послать туда свое стихотворение, но не решилась сама его подписать. Помню, очень просила подписать Эдика, он согласился. И какая была радость, когда в газете «Наша нива» она увидела свое стихотворение напечатанным. С тех пор она поверила в свой талант и стала писать стихи и на польском языке. Косточка была очень живая, энергичная, способная, умная, очень много читала.

В Вишнево на развилке была большая гора, вернее курган, на котором стояли громадные кресты. С одной стороны курган осыпался — там был желтый песок, и оттуда сыпались человеческие кости, черепа. Говорили, что холм насыпан после войны со шведами, что это братская могила. От кургана местечко делилось надвое. С одной стороны — церковь, почта, дом доктора Крашевского, несколько деревянных домиков, утопающих в

сирени, и костел с плетением, дальше шла обычная деревня. С другой стороны холма были маленькие деревянные домики, где жили разные чиновники. Однажды летом Косточка пошла в костел, и на обратном пути ей захотелось пить. Она зашла в домик с деревянным заборчиком близ дороги, обсаженный сиренью. Ее встретила приятная пожилая женщина, дала напиток, и они разговорились. Женщина сказала, что у нее есть дочь, у которой такие же золотистые косы, что она сейчас в Вильно, но скоро должна приехать. Она пригласила Косточку заходить к ней, обещала познакомить ее со своей дочерью, которую зовут Владя. Косточка стала заходить к новой знакомой, и она даже давала ей уроки французского языка. Вскоре приехала Владя, они познакомились и очень подружились. Владя была цветущая, с румяным лицом, и две золотые толстые косы украшали ее плечи. Это знакомство изменило жизнь Косточки. Владя, узнав о трудной жизни нашей семьи, предложила Косточке уехать с ней в Вильно в качестве учительницы. Там Косточка познакомилась с Янкой Купалой, Теткой и другими белорусскими писателями.

Еще в Одровонже Эдик бегал в Вишнево к какому-то студенту, летом он его готовил в городское училище. И вот в один прекрасный день отец попросил у управляющего лошадей и повез Эдика в Ошмяны. Были опасения, что Эдик не выдержит экзамены, но он выдержал и поступил в училище. Витю отец устроил в народное училище для мальчиков. Была там церковно-приходская школа, куда принимали девочек, но меня не взяли, т. к. я «католичка». Проходя мимо этой школы, я всегда завидовала девочкам, которые гурьбой в перемену выходили на крыльцо. Отец устроил меня к даме, бывшей графской бонне, которая сняла домик из двух комнат в Вишнево. Жила она с матерью и частным образом учила детей. Было нас у нее человек 10. Мы учили один день польский язык, а другой день русский. Учеба сводилась к чистописанию и четырем действиям арифметики. У меня был хороший почерк, и моей обязанностью было писать всем ученикам первую строчку чистописания и несколько примеров по арифметике. Здесь я познакомилась с девочкой Геней Тартылло. Жила она в Вишнево по другую сторону кургана в деревянном домике с двумя комнатами. Геня была старше меня и очень красивая: классические черты лица, чудесные глаза. Я с ней очень подружилась. Она жила с мамой и братом Фредиком, которому было лет 10. Второй брат, уже взрослый, учился на ксендза. Отец от них ушел и жил где-то в другом городе. Старшая сестра Гени была женой управляющего, у которых служил мой отец. Однажды учительница спросила, умею ли я вязать. Я сказала: да. Хотя вязала очень плохо. Она дала мне деньги, сказала, чтобы я купила два клубка ниток и связала ей кружева. Я была в ужасе, что не выполню этого задания (я вязала очень медленно), но мне повезло, приехала Стася. Она не ужилась с помещицей, потому что не умела унижаться, выслуживаться, хитрить. Стася была гордая, умная и правдивая. Я снова почувствовала ее ласку, заботу, но мама была очень недовольна, и жизнь Стаси в доме стала очень тяжелой. Здоровье имела слабое, покашливала и еще заболела рожей. Родители устроили ее к еврейкам-портнихам в Вишнево учиться шить. Она училась всего несколько месяцев, но была талантлива, как и отец, все быстро усваивала и вскоре стала всех нас обшивать. В это время Косточка написала, чтобы Стася приехала в Вильно. Она уехала, где они с Косточкой и Владей очень бедствовали — почти голодали.

НА ЗДЫМКУ: Михалина БУЙЛО с бацькам Антонам Аляксандравічам. Віцебск, 1919 або 1920 год.

чистый лес, за ним небольшая река (названия ее не знаю). Заповедник был обнесен высоким забором, и там цвели розы и другие необычные кустарники. Некоторое время мы жили одни среди этой красивой природы. Но в один прекрасный день в белый дом приехали люди. Мы увидели девочку и мальчика — своих ровесников. Это приехал управляющий графа Одинец с женой и четырьмя детьми. Старшая дочь Елена подружилась со Стасей, младшая Зося (она умерла от аппендицита) — с Косточкой, младшая Янина подружилась со мной, а мальчик Янек — друг Эдику. С их приездом нам стало веселее. Это были культурные люди, но в глуши они не гнушались нашим обществом. Я часто ходила к Янине, и мы играли в куклы. Был уже 1908 год. Летом мы ходили на речку. Это было очень живописное место.

Працяг.
Пачатак у № 15.

САЛІГОРСКАЯ ШКОЛА КЕРАМІКІ

Ужо некалькі гадоў, як у Салігорску зарадзілася свая школа керамікі. Яе заснавальнікам стаў выпускнік мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педінстытута Мікалай Пратасеня. У гарадскім Цэнтры дзіцячай творчасці арганізаваў ён гурток керамікі, вырабіў ганчарны круг і падрыхтаваў неабходную тэхнічную базу. Разам з дзецьмі ездзіў у творчыя экспедыцыі па раёнах Беларусі, вядомых развіццём ганчарнага промыслу. Па крупінках збіраў вопыт і выкарыстоўваў яго ў сваіх работах.

Неўзабаве ў Мікалая з'явіўся аднадумца і памочнік Аляксандр Кірычак. Пакінуўшы працу на шахце, ён перайшоў у Цэнтр дзіцячай творчасці, дзе гурток керамікі ўжо пераўтварыўся ў студию «Скарбніца». Мікалай выкладае студыяцам скульптурную кераміку, а Аляксандр — ганчарную. Аляксандр, напрыклад, практычна адрадаў амаль страчанае мастацтва абварной керамікі і паспяхова працуе ў гэтым напрамку. А многія выхаванцы студыі «Скарбніца» ўжо выйшлі ў вялікае жыццё, прысвяціўшы яго педагогіцы ці занятку керамікай. Так майстры-энтузіясты з Салігорска стварылі сваю школу керамікі і ўносяць свой уклад у развіццё традыцыйнага народнага мастацтва.

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: салігорскія майстры керамікі Мікалай ПРАТАСЕНЯ (злева) і Аляксандр КІРЫЧАК; кераміка Аляксандра КІРЫЧАКА.

Фота аўтара.

НАТАЛЕННЕ ЭНЕРГІЯЙ АД КУЛЬТУРЫ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

— Я не магу адказаць на гэтыя пытанні, гэтак жа, як і не ведаю, каго люблю больш — тату ці маму, але ў прычыне мае схільнасці мяняюцца ад сезона да сезона. Так, два сезоны назад я сыграў усе канцэрты Рахманінава, потым — усе канцэрты Бетховена, у будучым сезоне збіраюся сыграць Баха, затым звярнуся да французскай музыкі потым можа быць Пракоф'еў...

— Вы такі пераменлівы толькі ў музыцы?

— Не, я ўвогуле ва ўсіх праявах жыцця аднолькавы...

— Вам больш падабаецца іграць з аркестрам ці аднаму?

— У кожным выступленні ёсць свая прывабнасць, але цяпер на сусветным рынку рэзка скарачаецца колькасць сольных канцэртаў, і гэта вельмі сумна, таму што самая прыгожая музыка напісана для сольнага выканання.

— Наколькі сёння аб'ектыўнае судзейства на міжнародных конкурсах?

— На жаль, можна гаварыць, што міжнародная конкурсная мафія апяла ўвесь свет. Удзел у журы міжнароднага конкурсу рэзка павышае рэйтынг як выканаўцы, так і члена журы. А таму, каб сюды трапіць, скарыстоўваюцца любыя сродкі — грошы спонсараў, сувязі... На жаль, цяпер на конкурсах вельмі неаб'ектыўнае судзейства, надзвычай вялікую ролю адыгрывае

гомаксуальны бок пытання, калі сексуальная арыентацыя ўвогуле вырашае кар'еру. Гэта тэндэнцыя прасочваецца ва ўсім свеце. І калі раней такія рэчы неактыўваліся, то сёння гэта ўсё выпучаецца, і да нас, нармальных людзей, якія гэтага не разумеюць, ставяцца як да недачалавекаў. А ў выніку прэміі атрымліваюць тыя, хто гэтага не варта, і зусім не за свае музычныя таленты.

— Якія музычныя конкурсы сёння каціруюцца вышэй за ўсе?

— Па прызовому фонду, безумоўна, вышэй за ўсе каціруецца конкурс Ван Кліберна. Аб'явіў конкурс свайго імя Іва Пагарэліч, на ім была ўсяго адна прэмія, затое сто тысяч долараў, конкурс з вельмі высокім прызавым фондам ёсць у Аўстраліі.

— Як сёння выглядае музычны табель аб рангах па гамбургскаму рахунку?

— Што тычыцца вызначэння сапраўднасці талентаў, то ў музыкантаў тут усё вельмі суб'ектыўна, уласна, як і ўсюды. Адзін пасля канцэрта скажа: "Піаніст іграў геніяльна". Другі ацэніць яго выканаўчае майстэрства: "Горш няма куды". А хто

мае рацыю? Намалюваную карціну можна аддаць эксперту, кніга застаецца на паперы, фільм — на плёнцы. А музыка? І хто можа ўпэўнена сказаць, што меў на ўвазе музыкант, калі іграў канцэрт, ці кампазітар, калі яго пісаў? Нас усё жыццё вучылі, што славуэта тэма другой часткі сёмай сімфоніі Шастаковіча — прыгавор гітлерызму, а цяпер аказаецца — сталінізму.

— Шастаковіч быў лаўрэатам сталінскай прэміі...

— Сталін проста не лічыў музыкантаў за людзей, таму ён у 1948 годзе размазаў Шастаковіча, а ў 1955-м даў яму ж сталінскую прэмію. Калі Ціхан Хрэнінікаў гаворыць, што ў сталінскія часы ён выратаваў музыкантаў ад знішчэння, я думаю, ён злёгка прыхарошвае рэчаіснасць. Справа не ў яго абароне, а ў тым, што не было каманды зверху. А была б каманда правесці чыстку сярод музыкантаў — і ляцелі б галовы піяністаў і скрыпачоў гэтак жа, як галовы Меерхольда, Таірава і мільёнаў іншых. Таму гамбургскі рахунак тут вельмі цяжкі. Шукайце аб'ектыўных адносін да свайго калегі сярод музыкантаў — тое ж самае, што паспраба-

ваць знайсці ваду ў пустыні.

— Як, на ваш погляд, складваюцца адносіны паміж музыкантамі і тымі, хто пры ўладзе?

— Сёння шырока вядомае вызначэнне, якое даў інтэлігенцыі Ленін, што ж тычыцца ўзроўню культуры самога Ільіча, то ён не змог нават разабрацца, якую санату слухаў: гучала "Аўрора", а ён вырашыў, што гэта была "Апаянната"... Сталін культуру знішчаў фізічна. І Ленін, і Сталін, і Хрушчоў, і Брэжнеў, і Гарбачоў былі дрымуца бескультурнымі людзьмі: яны з мукамі два разы ў год хадзілі на канцэрты да 7 Лістапада і 1 Мая, з нецярпеннем чакаючы, калі можна будзе выйсці ў кулуары і пачаць святкаваць па-сапраўднаму...

— У час свайго мінулага візіту ў Мінск вы казалі, што расійская піянісцкая школа гіне. Ваша меркаванне за гэты год не змянілася?

— Нічога пазітыўнага, на жаль, не адбылося. Самае сумнае, што нашы геніяльныя дзеці са спісу "новых імёнаў", якім па 10—12 гадоў, ужо цяпер глядзяць толькі на Захад і чакаюць момант, каб эміграваць. З аднаго боку, гэта вельмі

крыўдна, з другога — вінаваціць іх нельга, таму што незалатрабаванасць жудасна, прафесура ў кансерваторыі ў нас атрымлівае трэць належнай ім мiзэрнай зарплаты, а праца за мяккой прыносіць грошы. Але вучыць расійскіх музыкантаў няма каму, уявіце сабе зборную па баскетболу, трэнер якой тры месяцы працуе з італьянцамі, тры месяцы трэнеруе японцаў, тры месяцы — французам, а потым на пару тыдняў прыязджае папрацаваць з расійскай зборнай. Думаю, што гэтак жа справы ідуць і ў Беларусі.

— Як сёння ідуць справы з Законам аб ахове сумежных правоў, які быў прыняты ў многім дзякуючы вашым намаганням?

— Закон гэты быў прыняты яшчэ ў 1993 годзе, аднак, як у нас завядзена, увесь гэты час ён проста не працаваў. Цяпер жа створана Усерасійскае таварыства па абароне сумежных правоў, гэта значыць, праваў выканаўцаў, мэта якога — дапамагчы выканаўцам атрымаць грошы за іх працу. Паколькі я тры гады змагаўся за нашы архівы, я згадзіўся заняць пасаду яго старшыні.

— Што пачуюць мінчане ў наступным годзе?

— Мне гаварылі, што ў вас выдатны камерны аркестр, можа быць, сыграем Баха...

Вераніка ЧАРКАСАВА.

З КНІЖНАЙ ПАЛІЦЫ

АДКРЫЦЦЕ ВЯДОМЫХ І НЕВЯДОМЫХ ГІСТАРЫЧНЫХ АСОБАЎ

Літаратура — якраз тая прасора, дзе цяжка і часам немагчыма правесці мяжу, падзяліць прафесію, кола зацікаўленых. Беларуская прыгожае пісьменства не выключэнне. Літаратуразнаўца Навум Перкін быў яшчэ і выдатным празаікам. Літаратурныя крытыкі Міхась Тычына, Яўген Леўка і Пятро Васючэнка пісалі альбо пішуць мастацкую прозу. Што ўжо казаць пра Алеся Адамовіча, выдатнага рупліўца і ў крытыцы, і ў прозе, і ў публіцыстыцы. Прыклады можна доўжыць. Ужо трыццаць ці каля трыццаці гадоў працуе ў беларускай літаратуры крытык Аляксандр Марціновіч. Першыя публікацыі адносяцца да 1966 года. З таго і пазнейшых гадоў — рэцэнзіі на кнігі Мішы Малочкі, юнака, які так і застаўся ў літаратурнай гісторыі юнкорам, Сяргея Даражына "Выбраныя вершы", Уладзіміра Паўлава "Светацэнні"... Рэцэнзуючы творы сучаснай беларускай літаратуры, Аляксандр Марціновіч выйшаў з часам на прасору больш шырокіх літаратурнакрытычных жанраў. У беларускіх, ды і маскоўскіх часопісах з'явіліся артыкулы, творчыя партрэты, агляды, у якіх малады талент крытык дбайна пашыраў і гістарычную прасору ўласных даследчыцкіх зацікаўленняў, а ў апошнія гады адна за другой (і гэта толькі з 1990 года!) выйшлі з друку кнігі Алеся Марціновіча — "Далучанасць", "Пад небам вечнасці", "Дарога ў заветнае", "Сувязь", "Шляхам праўды", "Дзе ж ты, храм праўды?"... Руплівасць зайзроснага, вартая увагі. І чытача, і ўважлівых крытыкаў.

Літаратура — якраз тая прасора, дзе цяжка і часам немагчыма правесці мяжу, падзяліць прафесію, кола зацікаўленых. Беларуская прыгожае пісьменства не выключэнне. Літаратуразнаўца Навум Перкін быў яшчэ і выдатным празаікам. Літаратурныя крытыкі Міхась Тычына, Яўген Леўка і Пятро Васючэнка пісалі альбо пішуць мастацкую прозу. Што ўжо казаць пра Алеся Адамовіча, выдатнага рупліўца і ў крытыцы, і ў прозе, і ў публіцыстыцы. Прыклады можна доўжыць. Ужо трыццаць ці каля трыццаці гадоў працуе ў беларускай літаратуры крытык Аляксандр Марціновіч. Першыя публікацыі адносяцца да 1966 года. З таго і пазнейшых гадоў — рэцэнзіі на кнігі Мішы Малочкі, юнака, які так і застаўся ў літаратурнай гісторыі юнкорам, Сяргея Даражына "Выбраныя вершы", Уладзіміра Паўлава "Светацэнні"... Рэцэнзуючы творы сучаснай беларускай літаратуры, Аляксандр Марціновіч выйшаў з часам на прасору больш шырокіх літаратурнакрытычных жанраў. У беларускіх, ды і маскоўскіх часопісах з'явіліся артыкулы, творчыя партрэты, агляды, у якіх малады талент крытык дбайна пашыраў і гістарычную прасору ўласных даследчыцкіх зацікаўленняў, а ў апошнія гады адна за другой (і гэта толькі з 1990 года!) выйшлі з друку кнігі Алеся Марціновіча — "Далучанасць", "Пад небам вечнасці", "Дарога ў заветнае", "Сувязь", "Шляхам праўды", "Дзе ж ты, храм праўды?"... Руплівасць зайзроснага, вартая увагі. І чытача, і ўважлівых крытыкаў.

Пачнём збіраць зярно к зярняці, былое ў думках ўваскрэсці, каб быт на новы лад пачаці і сеўбу новую пачаці.

Гэта — з Купалы.

А вось "як" Ключэўскі выводзіць літаратара на шырокую дарогу спазнання Беларусі, выводзіць следам за Алесем Марціновічам уважлівых і чуіных чытачоў: "У кожнага пакалення могуць быць свае ідэалы, у майго свае, у вашага іншыя, але шкада тое пакаленне, у якога няма ніякіх". Што тут каменціраваць высокія словы, адно карціць найхутчэй задацца пытаннем: каго ж у героі, у ідэалы сённяшняму пакаленню пралануе Аляксандр Марціновіч? Пад вокладкай "анталогіі зярнят" сабраны жыццёпісы сярады Рагнеды, Усяслава Чарадзея, Ефрасініі Полацкай, Кірылы Тураўскага, Войшалка, Ананія, Міколы Гусоўскага, Барбары Радзівіл і яшчэ дваццаці чатырох нашых суайчыннікаў.

Размясціўшы нарысы ў храналагічна-ўзроставым, калі можна так сказаць, парадку, Аляксандр Марціновіч з ім абраных зярнят выбудоўвае своеасаблівы падручнік гісторыі. Падручнік, у якім асобнымі параграфамі паўстаюць расповяды пра слаўтых, вядомых, ды і не вельмі вядомых, але і не меней слаўтых сыноў і дачок Беларусі. Кніга — выдатны дапаможнік у вывучэнні даўніны, у пазнанні беларускай мінушчыны.

Станоўчыя бакі зборніка "Зерне да зерня" навідавоку. Піша Аляксандр Марціновіч займальна, біяграфію знакамітых суайчыннікаў выкладае згодна з яе гістарычнымі адмецінамі. Праўда, прачытаўшы кожны з нарысаў, задаешся і такім пытаннем: а колькі арыгінальны пісьменнік у раскрыцці слаўтых гістарычных постацяў? Безумоўна, прасцей тут адказаць на гэта пытанне ў дачыненні да нарысаў пра Варвару Кашавараву-Рудневу, Апа-

лінара Гараўскага, Міхаіла Башылава, Іосіфа Гузікава, Аляксандра Казарскага, Пелагею і Кацярыну Азарэвіч. Слаўтыя ў той альбо іншай галіне, яны ў меншай ступені шырока вядомыя. У меншай ступені даследаваны і растыражыраваны іх жыццёвыя і творчыя біяграфіі. І ў дачыненні да згаданых постацяў Аляксандр Марціновіч больш арыгінальны, больш разнабожны. Мажліва, з большай свабодой дапускае домysel, узбагачаючы прыгожымі, рознакаляровымі фарбамі, здавалася б, і нічым не вызначальным штырыкі біяграфіі. З цікавасцю чытаюцца старонкі эса пра мастака, кніжнага афарміцеля Міхаіла Башылава. Раней ведаў пра гэтага суайчынніка толькі з сціплай кніжачкі Аляксандра Капусціна. Дакладней — з аднаго з нарысаў гэтага зборніка, выданага колькі гадоў назад у Жлобіне. Міхась Башылаў — фігура ў справе ілюстравання кніг унікальная. Лёс нашага суайчынніка цесна пераплецены з лёсам вялікага пісьменніка Льва Талстога. А Леў Жамчужнікаў расказаў пра Башылава наступнае: "Ён быў таленавіты ва ўсім і адукаваны выдатна, разбіраўся ў многіх навуках, ведаў некалькі моў, жывапіс, скульптуру, архітэктур, разбу па дрэву, іграў на раялі, што пажадаеце, чытаў ноты, як кнігу, цудоўна спяваў і да ўсяго гэтага быў далікатны, добры і сумленны чалавек". І ўсе гэтыя якасці, уласцівыя характару, рысы жыццёвай і творчай біяграфіі Башылава Аляксандр Марціновіч здолеў раскрыць. Фактычна нарыс пра мастака скампанаваны, па-майстэрску склеены так, што з яго, на яго глебе магла б узрасці цудоўная дакументальна-мастацкая аповесць. Будзем спадзявацца, што Аляксандр Марціновіч збярэцца да гэтай працы. Безумоўна ж, расповяд пра мастака вымагае і знаёмства зрокавага з ім. Выявы Башылава ў часе, для вечнасці, не засталася. Але ж ёсць яго работы. Дарэчы, да месяца былі б яны і ў кнізе Алеся Марціновіча "Зерне да зерня". Увогуле падобную літаратуру проста неабходна выдаваць з ілюстрацыямі.

(Заканчэнне на 8-й стар.)

Трыццаць гадоў творчай дзейнасці галоўны рэжысёр Гомельскага абласнога драматычнага тэатра Уладзімір Караткевіч адзначыў спектаклем "Пунсовыя ветразі" — сто трынаццатым па ліку. Галоўныя ролі ў ім сыгралі маладыя актёры-студыйцы тэатра.

НА ЗДЫМКАХ: фрагмент са спектакля; у ролі АСОЛЬ артыстка тэатра-студыі студэнтка II курса Акадэміі мастацтваў Віялета САРВІРАВА.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

«ОСКАР» В. РОЎДЫ

ЛЕПШЫ СЯРОД 20

З харавым "Оскарам", двума залатымі кубкамі і адным дыпламам вярнуўся ў Мінск з Германіі з Другога міжнароднага конкурсу харавых калектываў у Дармштаце народны артыст Рэспублікі Беларусь дырыжор Віктар Роўда. Хор Беларускай акадэміі музыкі атрымаў безагаворачную перамогу сярод 20 калектываў Еўропы ў трох намінацыях: духоўная музыка, мужчынскі хор, вялікі змешаны хор.

Яўген КАЗЮЛЯ:

«МОЙ ДАР — ПРОСТЫМ ЛЮДЗЯМ»

Яўген Казюля нарадзіўся ў 1936 годзе ў Мінску. Працаваў майстрам аўтарамонтнай вытворчасці, інжынерам праектнага інстытута. Больш за дваццаць год працуе фотажурналістам (газета «Голас Радзімы» і Беларускае інфармацыйнае агенцтва БЕЛТА). Член Саюза журналістаў і фотаклуба «Мінск». Удзельнік шэрагу выстаў у Беларусі і за мяжой.

Пра фотаработы Яўгена Казюлі, размешчаныя ў гасцёўні Галубка, што ў Траецкім прадмесці ў Мінску, сам аўтар кажа: «Прапануемая выстава — мой сціплы дар усім простым людзям». Пазнаёміўшыся з экспазіцыяй, у гэтым сапраўды пераконваешся. Галоўная тэма работ — беларуская глыбінка і яе жыццё, крыху архаічнае, нетаропкае, шчырае і разважлівае. Нават пры першым поглядзе на творчасць Яўгена Карпавіча бачная яе выразная філасафічнасць, якая непазбежна прысутнічае і ў пейзажах, і ў партрэтах, і ў жанравых замалёўках. Аднак, на маю думку, у шэрагу найбольш яркіх пачынаў таго — серыя «Шлях да святні». Людзі, малядыя і старыя, мужчыны і жанчыны нясуць крыжы ад самых маленькіх, у руках дзяцей, да вялізнага крыжа, што трымаюць на спінах дужыя вяскоўцы. Ва ўсіх іх нейкі скандэнтраваны, нават адлучаны выгляд. Першая думка, якая

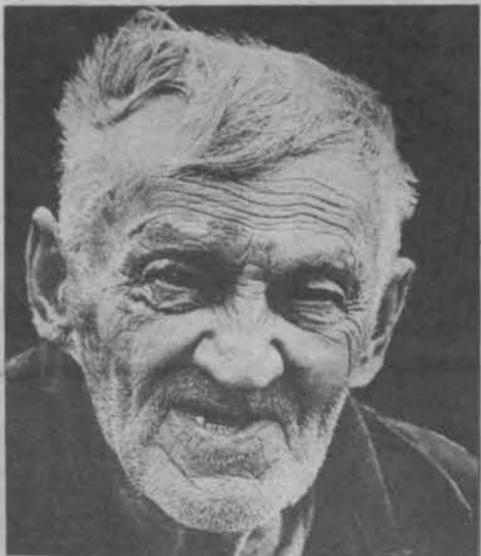
прыходзіць, — пра Хрыста, яго крыж і ўзыходжанне на Галгофу і пра тую цяжкую ношу, што выпадае несіці ў жыцці простым людзям. Экспазіцыя пакідае ўражанне, што пячатка суму і выпрабавання ляжыць увогуле на ўсёй зямлі Беларусі. На здымках мала бесклапотных, вясёлых твараў. Серыя «Вясковыя замалёўкі», «Палессе», «Зямля і людзі» — вельмі каларытныя, жывапісныя, але і нібы пад флёрам самоты, нават асуджанасці. Цёплае пачуццё пакідаюць зробленыя майстрам пейзажы. Кожны з іх — не проста прыгожая, вытанчаная карцінка, што ўжо само па сабе ня мала, але паўнаватрасны яркі вобраз з непаўторнай экспрэсіяй, сэнсам і адметнасцю. Усе работы Яўгена Казюлі незалежна ад жанру, у якім зроблены, шчыліва лірычныя і добрыя. Яны прымусваюць хоць на нейкае імгненне спыніць наш бясконцы, марны бег, каб убачыць карані сваёй зямлі, а разам з тым і

ўласныя. Нездарма, і гэтая кранаючая выстава названа ім — «Вытокі».

НА ЗДЫМКАХ: Я. КАЗЮЛЯ. «Шлях да святні»; «На ростані»; «Сівыя гады»; «Вытокі».

Галіна УЛІЦЕНАК.

АДКРЫЦЦЕ ВЯДОМЫХ І НЕВЯДОМЫХ ГІСТАРЫЧНЫХ АСОБАЎ

(Заканчэнне.
Пачатак на 7-й стар.)

З цікавасцю чытаецца і нарыс пра балярына Азарэвіч. Як гэта прыемна, калі і праз многія дзесяцігоддзі, праз стагоддзі ўжо даходзіць памяць пра, здавалася б, нікім не занатаваныя лёсы. Дарэчы, нарыс пра Пелагею і Кацярыну Азарэвіч успрымаецца асаблівым яшчэ і ў іншым кантэксце. Майстры сцэны з часу мінулага як быццам самі і гавораць юнаму чытачу: з юнацтва, з маленства жывіце свабодай напоўніцу. Але — свабодай творчасці, адкрытасці, шчырага і вольнага па духу жыцця. Калі чалавек моцны, дзяздольны, энергічны. Калі ён гарыць захопленасцю, калі жыццёвыя капізі сваёй складанасцю ўсё ж не могуць затушыць полымя, цяпельца творчай душы, творчай асобы. Наўмысна падкрэсліваю гэтыя вострыя эмацыянальныя адмеціны, якія прасочвае і Аляксандр Марціновіч у лёсе сваіх персанажаў. Тым самым пісьменнік вырашае выхаваўчую задачу. Кніга адрасавана школьніку, падлетку перш-наперш. І пра гэта Аляксандр Марціновіч пастаянна помніць.

Іншая справа — нарысы, эсы пра Рагнеду, Усяслава Чарадзея, Ефрасіню Полацкую, Саламею Пільштынову-Русецкую, яшчэ пра некаторыя вядомыя, славуць постаці айчынай гісторыі. Пра Усяслава Чарадзея ёсць неаблакая кніга Сяргея Тарасова ў папулярнай серыі «Нашы славуць зямлі». Дзве свае кнігі прысвяціў Ефрасіні Полацкай Уладзімір Арлоў. Саламея Пільштынова-Русецкая, мемуары якой не так даўно выданыя па-беларуску, — гераіня невялікай кніжачкі Вялянціна Грыцкевіча. Словам, у дачыненні да гэтых асобаў у Аляксандра Марціновіча добры падмурак, добры падказкі, па якому шляху ісці. Аўтар кнігі «Зерне да зерня» не спакушаецца адно толькі знаёмствам, а пасля і пераказам чужых адкрыццяў. Пісьменнік імкнецца распавесці пра знаёмых ці, дакладней, знаёмых даросламу, сталаму, цікаўнаму чытачу раней апісаныя лёсы, па-мастацку белетрызуючы добра вядомыя капізі і факты. Ці заўсёды гэта ўдаецца Аляксандру Марціновічу? Часам, здавалася б, пісьменнік мог быць вальнейшым (дзеля красы, займальнасці і прыцягнення чытачоў) у абыходжанні з шырока вядомымі акалічнасцямі, падзеямі, дэталямі. І ўсё ж аўтар «Зерня да зерня» не ідзе па гэтаму шляху. Напэўна, пісьменнік імкнецца вынайсці разумную мяжу паміж дакументальным і мастацкім характарамі апавядання. І сапраўды, перад юным чытачом мажліва, як ні перад кім іншым, важна не саграшыць, не парушыць ісціну. І, як мне падаецца, Аляксандру Марціновічу гэта ўдаецца. Ці ёсць да кнігі заўвагі? Паўтаруся, прэтэнзіі — як быццам ад юнага чытача-спажываўца. Бракуе «Зерню да зерня» адлаваднага паліграфічнага афармлення. У параўнанні з дзіцячымі выданнямі камерцыйнага выдання грунтоўная па зместу, важкая па ідэі праца Аляксандра Марціновіча значна прайграе. І што зробіш, аўтар у гэтым зусім не вінаваты.

Аляксандр КАРЛЮКЕВІЧ.

Рэдактар
Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:
Беларускае таварыства па сувязях
з суайчыннікамі за рубяжом
(таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:
220005, Мінск, праспект
Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў,
матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета набрана, зьярстана і
аддрукавана ў друкарні
Беларускі Дом друку
(220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).
Тыраж 3 000 экз. Індэкс 63854. Зак. 553.
Падпісана да друку 14.4.1997 г. у 12.00.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.